

Översiktsplan 2013

Del 3

Konsekvensanalys

Översiktsplanens del 3 har tagits fram av Tjörns kommun i samarbete med WSP och Rådhuset Arkitekter.

Fotograf är Maria Johannessen samt Birgith Ås, Tjörns kommun där inget annat anges.

Kartor är framtagna av WSP där inget annat anges.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
Miljöaspekter	3
Sociala aspekter	3
Ekonomiska konsekvenser	4
INLEDNING	5
Hållbarhet	5
Medborgardialog	7
KONSEKVENSER AV PLANENS ÖVERGRIPANDE INRIKTNING	9
Inledning	9
Konsekvenser av en ökad befolkning	9
Konsekvenser av en ökad andel kollektivtrafik	11
Konsekvenser av planens strategier	13
KONSEKVENSER AV PLANENS STRUKTURBILD	17
Inledning	17
Sociala och ekonomiska konsekvenser av bebyggelseutvecklingen	19
Miljökonsekvenser av bebyggelseutvecklingen	25
Miljömål	31
Miljökvalitetsnormer	36
SAMLAD BEDÖMNING	37
Hållbarhet	37
Åtgärder och uppföljning	38

SAMMANFATTNING

Konsekvensbeskrivningens syfte är att bidra till att integrera hållbarhetsfrågor i översiktsplanen. De miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenserna av planen har beskrivits med syfte att planen i så stor utsträckning som möjligt ska bidra till en hållbar utveckling. Strategiska överväganden av planförslaget är väsentliga för en effektiv användning av resurser.

Planförslaget har jämförts med ett alternativt utvecklingsscenario samt ett nollalternativ. Nedan följer en sammanfattning av konsekvenserna av planförslaget uppdelat på miljöaspekter samt sociala och ekonomiska aspekter.

MILJÖASPEKTER

En utvecklad delaktighet i regionens tillväxt medför ökad trafik. Trafikens påverkan på miljön, främst genom buller och avgasutsläpp, begränsas genom föreslagna satsningar på kollektivtrafik och att ny byggnation lokaliseras i anslutning till denna. Tillväxt och ökad regional tillgänglighet till Tjörn medför ökat nyttjande av en känslig kust.

Övergripande strategier för utvecklad kollektivtrafik, koncentration av bebyggelseutveckling till tätorterna utefter huvudstråket samt omvandling av fritidsbebyggelse till helårsboende i närhet av huvudstråket, innebär god hushållning med mark, vatten och infrastruktur. De gynnar såväl klimat som boendemiljö samtidigt som påverkan på landskapets natur- och kulturmiljöer, liksom på vattenmiljön, minimeras.

Utvecklingen av de större tätorterna berör i varierande omfattning områden med strandskydd eller områden med stora värden för natur- och kulturvård eller friluftsliv. Skador på miljön riskeras främst med avseende på allmänhetens tillgänglighet till stranden, fragmentisering av kustlandskapet och dess upplevelsevärden samt kulturhistoriska värden i bebyggelsen. Risk för skador gäller också vattenmiljön och grundbottnars reproduktionsförmåga.

Utveckling av verksamhetsområden vid Vallhamn och Svanvik riskerar främst påverka värden i omgivningarna, bland annat landskapsbild, friluftsliv och vattenkvalitet.

Omvandling av fritidsbebyggelse innebär på lång sikt att områdena får godtagbara avloppslösningar. Påverkan på känsliga vattenområden kommer då att minska.

Översiktsplanen bedöms medverka till att såväl de för analysen centrala miljömålen, som övriga miljömål, uppnås och att miljö kvalitetsnormer uppfylls.

Risk för betydande miljöpåverkan kan uppstå i samband med vindkraftsutbyggnad, vid uppförande av bebyggelse och anläggningar inom strandskyddsområde eller som skydd mot havet och höjda havsnivåer samt vid anläggning av en ny fast förbindelse.

Planen föreslår ett flertal åtgärder för att undvika eller minimera att risken för att betydande miljöpåverkan uppstår.

SOCIALA ASPEKTER

Översiktsplanen baseras i stor utsträckning på begrepp som trygghet, närhet till samhällsservice och havet samt korta pendlingsavstånd.

På det framtida Tjörn ska alla ha lika rätt till ett gott liv i fråga om bland annat arbetsresor, goda bostäder och rekreation. Det lilla barnets behov av en hälsosam och trygg miljö lyfts fram i planförslaget liksom vuxnas behov av en praktiskt fungerande vardag med bekväm tillgång till service och rekreation. För äldre personer är tillgängligheten särskilt viktig.

Vikten av att medborgarna ges möjlighet att medverka i planeringen betonas och så kallade ”medborgarnas strategier” har även tillförts planen utifrån dialogarbetet som genomfördes under samrådet. Läs vidare i del 1 under rubrik *Bakgrund*. De synpunkter som framkommit under dialogarbetet, från såväl unga som gamla, har varit ett viktigt underlag för konsekvensbeskrivningen.

En del i strategin för att utveckla Tjörns regionala roll är att bevara det som är värdefullt i kustzonen. Detta bidrar till en god boendemiljö, meningsfull fritid och en god hälsa. Risk för intressekonflikter mellan enskilda och allmänna intressen eller mellan Tjörnbor och besökare kan uppkomma lokalt.

En inriktning på att förbättra tillgången till när-service i tätorterna gynnar såväl åretruntboende som besökare. Utbyggnad av verksamheter och det lokala näringslivet förbättrar möjligheterna att arbeta nära bostaden. Kortare arbetsresor gör det lättare att få ihop vardagen med till exempel hämtning och lämning på förskola.

Under dialogarbetet har det framkommit att en stor del av kommunens medborgare, gamla som unga, efterfrågar fler mötesplatser och bättre kollektivtrafik. Förslagen koncentration av ny bebyggelse till tätorterna ger fler möjligheter till möten och mötesplatser och skapar underlag för en utvecklad kollektivtrafik.

God kollektivtrafik innebär större valmöjligheter för alla oavsett ålder och ekonomisk situation. Utökad kollektivtrafik ger bättre pendlingsmöjligheter samtidigt som fler barn själva kan ta sig till sina fritidsaktiviteter utan att vara beroende av bil.

En jämn fördelning av utbyggnaden mellan orterna ger en successiv tätortstillväxt. Det ger goda förutsättningar för kvarboende i en miljö som man känner igen sig i och är trygg i.

Satsningar på att bevara och utveckla natur- och friluftsområden medverkar till att fler mötesplatser som lockar olika grupper ur befolkningen skapas. Detta i sin tur kan bidra till bättre förutsättningar för integration genom att människor träffas.

Ett genomförande av strukturbilden för Tjörn förutsätter olika typer av satsningar inom olika delar av Tjörn. Beroende på ort eller kommunal del visar konsekvensbeskrivningen på behov av ett varierat utbud av nya bostäder, utökad kommunal service i form av skolor och omsorg samt förbättringar av kollektivtrafiken. Satsningar behövs även på gång- och cykelvägar, vissa vägutbyggnader samt på fritidsanläggningar, bland annat småbåtshamnar och mötesplatser.

EKONOMISKA KONSEKVENSER

Befolkningen och dess åldersstruktur är väsentliga utgångspunkter för resonemang om framtida finansiering av kommunens välfärdsuppdrag och skattebas.

Ekonomiska konsekvenser av att befolkningen ökar beror mycket på om ledig kapacitet till exempel i skola och förskola kan utnyttjas. Översiktsplanen uppmärksammar detta och betonar vikten av att följa den lokalförsörjningsplan som har

tagits fram. Även nödvändigheten av fördjupade utredningar om kapacitet för förskola, skola och äldreomsorg uppmärksammas.

I syfte att fördjupa de gemensamma planeringsförutsättningarna anger planen följduppdrag, om till exempel framtagande av bostadsförsörjningsprogram samt befolkningsprognos.

Översiktsplanen medför ett antal större infrastrukturensatsningar i form av va-försörjningssystem, gång- och cykelvägar, bytespunkter och pendelparkeringar, äldreboende och mötesplatser av olika slag. Dessa kostnader täcks till viss del av intäkter och avgifter. Särskilda satsningar behöver också göras på utveckling av kollektivtrafikstråk.

En förtätning av bebyggelsen inom de större tätorterna utgör en form av resursoptimering. Fler boende utmed kommunens huvudstråk för kollektivtrafik ökar förutsättningarna för ökad turtäthet och högre fyllnadsgrad.

Det är viktigt att ny bebyggelse i orterna kompletterar den befintliga och möjliggör en blandning av hustyper, upplåtelseformer och prisbilder. Det förbättrar förutsättningarna för balans mellan skatteintäkter och kostnader för den kommunala servicen.

Att näringslivet ges möjlighet till utveckling kan ge god ekonomisk utdelning i framtiden. Att stärka turismen och besöksnäringen skapar arbetstillfällen och ökar inkomsterna.

Kommunen eftersträvar en bra teknisk plattform för näringslivet. Ambitionen att bredda antalet näringar kan minska känsligheten för konjunktursvängningar. Utbyggnadsmöjligheter för verksamheter inom befintliga orter ökar dagsbefolkningen och stärker underlaget för service dagtid. Möjligheten att pendla inom Tjörn men även till andra delar av regionen är en viktig förutsättning för att främja sysselsättningen.

Omvandlingen av fritidsområden till helårsbebyggelse medför ökade skatteintäkter men också ökade kostnader. Detta gäller framförallt de områden som ligger långt ifrån huvudstråket. Det handlar då om kostnader för bostadsanpassningsbidrag, skolskjuts, hemsjukvård, hemtjänst och för färdtjänst.

Hänsyn till kulturmiljön och skötsel av naturmark, vandringsleder med mera kan innebära ökade kostnader för kommunen men ska vägas mot en växande besöksnäring och ökad attraktivitet för Tjörn.

INLEDNING

Konsekvenserna av en översiktsplan ska tydligt kunna utläsas i planen. Med detta menas att såväl miljömässiga som sociala och ekonomiska konsekvenser ska beskrivas i planen. Konsekvensbeskrivningens huvudsyfte är att belysa hur planen i olika avseenden främjar en önskvärd samhällsutveckling så att en hållbar utveckling kan ske.

Mot bakgrund av planens översiktliga karaktär har denna konsekvensbeskrivning ett övergripande och strukturellt perspektiv. Mer detaljerade beskrivningar ska vid behov tas fram i efterföljande fördjupningar och detaljplaner. I första hand behandlas konsekvenser inom Tjörns kommun men även konsekvenser utanför kommunens gränser behöver i vissa avseenden beskrivas.

Många av de aspekter som behandlas i en översiktsplan får inte direkt genomslag förrän i till exempel drift- och genomförandeskedan. Det innebär att översiktsplanen inte i detalj kan påverka genomförandet. Ett syfte med att beskriva konsekvenserna av planförslaget är därför att skapa en god handlingsberedskap inför efterföljande planering.

HÅLLBARHET

Målet är att översiktsplanen ska bidra till att stärka den sociala kvaliteten för så många som möjligt, samtidigt som den bidrar till ekologisk och ekonomisk hållbarhet. De tre aspekterna av hållbar utveckling hänger tätt samman. Det går inte att satsa ensidigt på en av dimensionerna om man vill uppnå ett i längden hållbart samhälle. Det är därför särskilt viktigt att belysa de tre dimensionerna av hållbarhet parallellt. Här nedan presenteras kortfattat vad de tre olika dimensionerna av hållbar utveckling innefattar i detta sammanhang.

Miljömässiga aspekter

Enligt bestämmelser i miljöbalken och plan- och bygglagen ska en miljöbedömningsprocess med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning (MKB) följa arbetet med en översiktsplan. Miljökonsekvensbeskrivningen ska särskilt behandla de miljöaspekter som kan leda till betydande miljöpåverkan om planen genomförs. Betydande

Björholmen

miljöpåverkan innebär att väsentlig påverkan sker på ett eller flera miljövärden. Det ska motsvara sådan miljöpåverkan som inte på ett enkelt sätt kan överblickas och åtgärdas eller där osäkerheten om planens miljöeffekter är stora och komplexa. Betydande miljöpåverkan kan avse bland annat följande faktorer: biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturarv.

Enligt bestämmelserna om miljöbedömning ska en översiktsplan alltid miljöbedömas jämfört med minst ett nollalternativ. Även rimliga alternativ för att uppnå målen med planen ska identifieras, beskrivas och bedömas. Avgränsning av miljöbedömning

En avgränsning av miljöbedömningens omfattning innehåll ska göras efter aktuell plannivå. I kommunens samråd med länsstyrelsen (2011-04-06) om avgränsningen konstaterades att det är ett övergripande hushållningsperspektiv med avseende på landskapet och dess natur- och kulturvärden som ska vara utgångspunkt för miljökonsekvensbeskrivningen. De främsta aspekterna att beskriva med avseende på risker för betydande miljöpåverkan är:

- Påverkan på och ingrepp i områden med stora värden för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv.
- Påverkan på landskapsbilden och de samlade upplevelsevärdena i landskapet.
- Klimatpåverkan.

Det är framförallt de delar i planförslaget som innebär förändringar i mark- och vattenanvändningen som kan medföra betydande miljöpåverkan. Huvudintresset i beskrivningen riktas därför mot att identifiera konsekvenser av tätorts- och verksamhetsutveckling, omvandling av fritidsbebyggelse, vindkraftsutbyggnad samt en ny förbindelse till fastlandet.

Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller även en avstämning mot nationella och regionala miljömål. Miljö kvalitetsnormer hanteras under särskild rubrik.

Social hållbarhet

Den sociala dimensionen av hållbar utveckling berör allas levnadsvillkor. Både villkoren för de som redan bor på Tjörn och villkoren för de som flyttar dit eller kommer att ha sin verksamhet på ön. Många kommunala beslut på olika nivåer har direkt eller indirekt betydelse för den sociala hållbarheten. Budgetfrågor är ofta det som är avgörande för att kommunens utveckling ska bidra till en social hållbarhet.

Social hållbarhet kan uttryckas som möjligheten att leva ett gott socialt liv, vilket omfattar bland annat aspekter såsom möjlighet till försörjning, goda resmöjligheter och en god boendemiljö. Det innefattar även trygghet, delaktighet och identitet.

Den översiktliga och strategiska nivå som en översiktsplan hanterar innebär att en generalisering av de sociala konsekvenserna är nödvändig och att den enskildes behov inte alltid stämmer

överens med gruppens behov. Skillnaden mellan det kommunala och det individuella perspektivet blir tydligt till exempel när det gäller identitet. De olika faktorerna som bidrar till ett gott socialt liv är inte lika relevanta för alla. Män och kvinnor har idag fortfarande delvis olika livsvillkor. Kvinnor har generellt sett svagare ekonomiska förutsättningar och därmed i många sammanhang mer begränsade valmöjligheter. Det lilla barnets behov av en väl fungerande fysisk planering kan uttryckas som möjligheten att få vistas i en miljö som inte är hälsovadlig eller otrygg i något avseende. Som vuxen välkomnar man det som underlättar vardagen – korta resvägar till jobbet, enkelt att handla mat, nära till förskola, skola och vårdinrättningar.

Äldre har ungefär samma behov som alla andra vuxna. Det som är viktigt är att man ska kunna känna gemenskap och samhörighet även när man är så gammal att rörelseradien återigen blivit snäv. Man ska kunna känna sig trygg och välkommen överallt. Det ska finnas ett utbud av varor och kultur, av kollektivtrafik och grönområden som passar även den som slutat sin yrkeskarriär. Tillgängligheten till detta utbud blir extra viktigt när man blir äldre. Det som är viktigt är att skapa ett samhälle där alla räknas. Kan man bo i ett samhälle som lagt grunden för goda grannkontakter, möten över generationsgränserna och en inkludering av alla invånare oavsett ekonomi och härkomst, är mycket vunnet.

Klädesholmen, statyn statyn tro hopp o kärlek av Claes Hake t v. / Toftenäs t h.

Ekonomisk hållbarhet

En ekonomisk hållbar utveckling innebär en balanserad tillväxt som på lång sikt inte leder till skuldsättning eller förstörelse av grundläggande tillgångar, varken materiella, mänskliga eller ekologiska. En ekonomisk konsekvensbeskrivning ska värdera ett handlingsalternativs konsekvenser inriktat på övergripande samhällsekonomiska resonemang. Den ska ändå ta hänsyn till att viktiga kommunalekonomiska aspekter belyses, till exempel omfattande investeringsbehov.

För att uppnå målet om en god ekonomi krävs att utredningar om nyinvesteringar och framtida verksamhetssamordning genomförs i god tid och uppmärksammas i kommunens olika styrdokument.

De ekonomiska konsekvenserna av planförslaget har analyserats dels utifrån ett övergripande kommunalekonomiskt resonemang om en ökad befolkning samt ur ett mer sektorsinriktat resonemang för olika områden.

Bostäder och infrastruktur är investeringar med lång livslängd. Strategiska överväganden av planförslaget är väsentligt för effektiv användning av resurser och för att verka för hållbar utveckling. En rad investeringar exempelvis i vägar, transporter och kollektivtrafik skapar resmönster som har betydelse för såväl Tjörns, som regionens, möjligheter att utvecklas och påverkar förutsättningarna för både ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Befolkningen och dess åldersstruktur är ett annat aktuellt område som översiktsplanen på olika sätt förhåller sig till och påverkar. Tjörns åldersstruktur är väsentlig för resonemang om framtida finansiering av kommunens välfärdsuppdrag och skattebas. Förändrad åldersstruktur innebär också förändrade krav på den kommunala servicen, med generellt sett ökat behov av service eller tillgänglighet för äldre.

En ökad inflyttning beror på yttre faktorer som samhällsekonomi och vad som händer och sker i angränsande kommuner men också på en rad faktorer som Tjörns kommun kan påverka själva.

Samrådsmöte på Nordiska Akvarellmuseet.

MEDBORGARDIALOG

2009 fattade Kommunfullmäktige beslutet att Tjörns kommun ”ska starta ett kommunövergripande arbete kring hur kulturen kan bli en ännu starkare utvecklingsfaktor för Tjörns kommun”. Detta sker genom att arbeta efter cultural planning-metoden; ett verktyg för samhällsutveckling med kulturella förtecken. Att använda sig av denna form av dialogarbete innebär att man för in en demokratisk, lyssnande metod som inkluderar medborgarna i planeringen. Det ger också en helhetsbild av samhället med livskvalitet och kulturella resurser som betydelsefulla värden att behålla och utveckla.

Metoden har använts som en viktig del av dialogen i översiktsplanarbetet och framförallt när det gäller de sociala konsekvenserna är resultatet ett viktigt underlag. Samrådet, liksom andra delar av dialogarbetet, har varit viktiga tillfällen att få synpunkter och idéer från de boende på Tjörn kring hur man upplever planförslaget i relation till vardagsliv, boendemiljö, arbetsplatser och fritidsmöjligheter. De bedömningar som gjorts i denna konsekvensbeskrivning utgår till stor del från dessa synpunkter.

Långsiktig hållbarhet handlar till stor del om att se till de lokala förutsättningarna och bygga vidare på dessa. En bra medborgardialog stärker därför möjligheterna att sätta upp mål som överensstämmer med invånarnas behov och önskemål.

Tjörnbron som byggdes 1960 och förbinder Tjörn med fastlandet är för många en viktig symbol.

Bild: Nils Mogensen t v.

Tjörnbron under segeltävlingen Tjörn runt t h.

Patrik Jansson

"Fooooooooore!"

Djuren på Tjörn är för både medborgare och besökare en viktig del av Tjörns identitet.

Bild: Patrik Jansson t v.

Hästar vid Sundsby t h.

KONSEKVENSER AV PLANENS ÖVERGRIPANDE INRIKTNING

INLEDNING

Översiktsplanens mål och strategier redovisas utifrån följande rubriker:

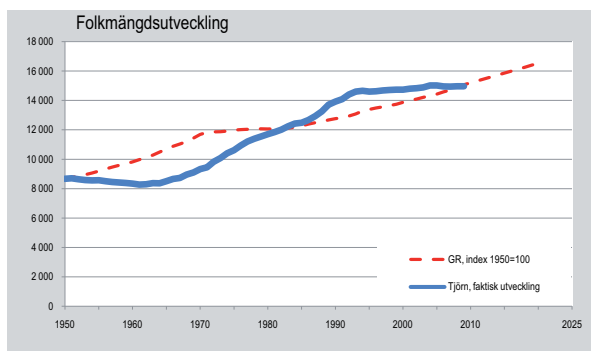
- Tjörns roll i regionen.
- Bebyggelsestruktur och utveckling.
- Det goda livet.
- Det robusta samhället.

Konsekvenserna av planens övergripande strategier beskrivs därför utifrån dessa rubriker. Syftet är att redovisa i vilken grad dessa strategier bidrar till hållbarhet utifrån de tre dimensionerna sociala, ekonomiska och miljömässig. Strategier för bebyggelsestruktur- och utveckling som översiktsplanen redovisar i form av strukturbild 2025, konsekvensbeskrivs i ett separat kapitel *Konsekvenser av planens strukturbild* (sid 17).

Översiktsplanen bygger på två övergripande inriktningar; en ökad befolkning samt en ökad andel kollektivtrafik. Både dessa inriktningar ligger i stor utsträckning till grund för planens strategier och förslag. Detta kapitel redovisar därför inledningsvis konsekvenserna av dessa inriktningar.

KONSEKVENSER AV EN ÖKAD BEFOLKNING

Översiktsplanen innehåller en central målsättning om att kommunens befolkning ska öka. Planförslaget innehåller i sig flera olika möjliga lokaliseringar av bostäder för att uppnå en önskad befolkningstillväxt. Utbyggnadsmöjligheter för mer än 2 000 nya bostäder har identifierats baserat på antagna tätortsstudiers förslag till byggnation. Inriktningen är att byggandet ska ligga i intervallet 100–150 bostäder per år. En geografiskt jämn fördelning av nya bostäder på ön eftersträvas. I planen konstateras dock att det verkliga resultatet i hög grad styrs av konjunkturen och permanentningstakten av fritidshus. Översiktsplanens styrande förmåga beror på kvaliteten i planeringsunderlag och analyser samt på den argumentation som förs fram i planen.

Befolkningsutvecklingsutveckling 1950–2010.

Sociala konsekvenser

Med en utbyggnadstakt på drygt 100 bostäder per år, samt att en viss omvandling av fritidshus sker, kan Tjörns befolkning öka till cirka 17 500 invånare år 2025. Det innebär en utbyggnadstakt som är drygt tre gånger så hög som genomsnittet idag. Den förväntade befolkningstillväxten innebär att Tjörn bryter en längre period med oförändrat antal kommuninvånare.

I detta perspektiv är det intressant att notera att i Västra Götaland står nyanlända invandrare för cirka 70 % av flyttöverskottet. Ett sätt för Tjörns kommun att uppnå den önskade befolkningsökningen, är att uppmuntra nyanlända att flytta till kommunen. Det skulle vara positivt för kommunen att ta vara på denna kompetens.

Den befolkningsprognos som tagits fram visar att även om åldersgrupperna barn (0–15) och deras föräldrar (25–44) ökar något, är förändringen inte så stor jämfört med nuläget. Antalet äldre (70+) kommer däremot öka till nästan det dubbla. Demografien med en åldrande befolkning gör att en utveckling med fler inflyttade yngre och barnfamiljer blir extra viktig. Utslaget över en längre tid är därför en ökning av befolkningen att föredra.

Under dialogarbetet framkom att det finns ett brett stöd bland kommunens invånare att befolkningen ska öka, såväl i kommunen som helhet som i de olika tätorterna. De som bor i tätorterna är mer positiva till att bli fler på sin ort än de som bor på landsbygden. Viljan att få fler bofasta kan

ses som ett sätt att skydda det som präglar kommunen idag. Det är dock av betydelse att påpeka att det rör sig om en stor ökning som närmast motsvarar den befolkningstillväxt som skedde på Tjörn 1975–1989. Detta ställer stora krav på fortsatt dialog med medborgarna för att utbyggnadstakten ska fortsätta vara förankrad. Samtidigt kommer planeringsförutsättningar för kommunal service och verksamheter att förändras. Det är också väsentligt att få till mötesplatser på ett sätt som gynnar integrationen mellan de nuvarande Tjörnborna och de nya som tillkommer.

Ekonomiska konsekvenser

De positiva effekterna vid inflyttning i form av ökade skatteintäkter och förändrad utjämningsavgift ska balanseras mot en motsvarande kostnadsökning för kommunal service. Om inflyttningsgruppen barnfamiljer ökar i stor omfattning kan en verksamhetsrelaterad analys av kommunens kostnader för service krävas.

Ekonomiska konsekvenser i samband med att befolkningen ökar beror mycket på om ledig kapacitet finns i till exempel skola och förskola. Att uppmärksamma tröskeffekter i form av nyinvesteringar av kommunala byggnader för till exempel äldreomsorg eller skola är därför viktigt. Översiktsplan 2013 har uppmärksammat detta och betonar vikten av att följa upp den lokalförsörjningsplan som kommunen har tagit fram. Planförslaget beskriver nuläget i samtliga orter, i syfte att bland annat uppmärksamma nödvändigheten av fördjupade utredningar om kapacitet för förskola, skola och äldreomsorg.

Översiktsplanen redovisar även följduppdrag, till exempel att kommunen ska ta fram ett styrdokument för bostadsförsörjning samt en årlig befolkningsprognos. Dessa dokument utgör gemensamma planeringsförutsättningar för kommunens förvaltningar och är av stor betydelse för Tjörns möjligheter att planera inför en framtida befolkningstillväxt.

Exploateringskostnader för nya områden med bostäder eller verksamheter täcks vanligtvis genom exploateringsavtal eller tomtförsäljning. Utöver detta uppkommer kommunala kostnader för nya huvudledningar till vatten och avlopp samt för gator och gång- och cykelvägar.

Bebyggelse på Härön.

För att planförslaget ambitioner ska kunna genomföras är det viktigt att styra byggnationen så som översiktsplanen föreslår. Detta görs genom skapande av fler kommunala detaljplaner och inköp av mark i tätortsnära lägen för att möjliggöra byggandet av varierade upplåtelseformer.

Miljökonsekvenser

En ökad befolkning i enlighet med planförslaget innebär bland annat ökad trafik på huvudstråken. Utmed dessa kan därför ökande nivåer av buller och utsläpp av avgaser förväntas. Föreslagna satsningar på kollektivtrafik mellan tätorter längs ett huvudstråk begränsar dock trafikökningens miljömässiga konsekvenser i trafikstråkens närhet. Spridd bebyggelse längs huvudstråket bidrar inte till en effektiv och attraktiv kollektivtrafik och medför därför en ökning av biltrafiken med klimatpåverkan som följd.

Biltrafiken på den befintliga broförbindelsen till fastlandet ligger nära gränsen för kapaciteten i rusningstid. Tillväxt enligt planförslaget medför ytterligare belastning på bron vilket på sikt innebär att det kan bli nödvändigt med alternativa förbindelser. Det ökade resbehovet kan också tillgodoses utan att belastningen på bron ökar om bilresor ersätts med kollektivtrafik.

KONSEKVENSER AV EN ÖKAD ANDEL KOLLEKTIVTRAFIK

Målet för Tjörn under översiktsplanperioden är att väsentligt öka resandet med kollektivtrafik. Den nya strukturbilden som föreslås bygger på att ny exploatering ska lokaliseras med god tillgång till kollektivtrafik. Översiktsplanen framhåller tydligt vilka fördelar en utbyggnad av kollektivtrafiken innebär framförallt ur ett socialt och miljömässigt perspektiv.

Det är dock många aspekter som påverkar om kollektivtrafiken blir ett attraktivt alternativ för fler Tjörnbor. Detta avsnitt inleds därför med ett resonemang kring vilka möjligheter och hinder det finns för att översiktsplanens inriktning för en ökad andel kollektivtrafik ska förverkligas.

Möjligheter och hinder

Den tidsåtgång som krävs för den dagliga pendlingen är en begränsande faktor. Sannolikt upplever många resenärer en timmes resa som en lång pendlingstid medan tider ner mot 45 minuter är mer acceptabla.

För kollektivtrafikens attraktivitet är jämförelsen med vilken tid det skulle ta att göra resan med bil av avgörande betydelse. Kollektivtrafiken måste följa en bestämd sträckning och stanna ett antal gånger för att ta upp och släppa av resenärer. Det gör att den i relation till en bil blir långsammare. Kollektivtrafiken har även nackdelen att hållplatserna kanske inte alltid ligger i omedelbar anslutning till målpunkten medan bilen ofta kan parkeras nära. Därtill kommer restriktioner avseende bussarnas hastighet på motorväg som är satt till maximalt 90 km/h. Det finns en rad åtgärder som kan förbättra kollektivtrafikens konkurrenskraft gentemot bilen, exempelvis eget utrymme genom särskilda busskörfält och signalprioriteringar.

Det ska framhållas att långa avstånd innebär en del relativa fördelar gentemot bilen som det är möjligt att ta till vara. De höjda kostnaderna för drivmedel har på senare år gjort bilresorna dyrare. Under en längre resa med kollektivtrafik finns det även möjligheter att ägna sig åt annat på bussen, till exempel arbete och studier.

För de östra delarna av Tjörn innebär pendling till såväl Stenungsund som till den betydande arbetsmarknaden i Göteborg inga större svårigheter.

Huvudstråk för kollektivtrafiken.

För västra Tjörn medför det dock särskilda utmaningar vad det gäller relationen till Göteborg. Öns geografiska läge och broförbindelsens placering på öns norra del, gör att det är svårt att få riktigt attraktiva pendlingstider till Göteborg. Detta visar sig i pendlingsstatistiken mot Göteborg där de västra delarna har en klart lägre andel jämfört med de östra. Kollektivtrafikens restid hamnar från de västra delarna av ön något över vad som kan kännas som tidsmässigt hanterbart för en pendlare. En resa med kollektivtrafiken från Skärhamn till Göteborg tar med en expressbuss cirka 70 minuter medan den med bil tar under en timme. Denna jämförelse rör tiden i fordonet. Till denna kommer ytterligare restid för att nå målet till fots eller med annat färdmedel. För Tjörnborna innebär även dagens bytespunkt mellan buss och tåg i Stenungsund att ytterligare en kvarts restid, om den inte resan sker med expressbuss.

Ju fler personer som har nära till hållplats och utnyttjar detta, desto tätare kan turerna bli. I planförslaget är detta tillvarataget genom att man föreslår att ny bebyggelse ska lokaliseras längs med huvudstråken där det i dagsläget finns den "bästa" kollektivtrafiken. Det finns dock en begränsning i vad översiktsplanen har för möjlighet att styra den önskade utökningen av kollektivtrafiken.

Eftersom restiderna till Göteborg på grund av de fysiska förutsättningarna är relativt långa är det extra angeläget att noggrant överväga åtgärder som kan påverka dessa exempelvis genom få stopp. Dagens bebyggelsestruktur på Tjörn med en dominans av småhus (89 %) och därtill ett stort inslag av fritidshus kan innebära ett behov av många stopp.

En risk med att tillåta spridd bebyggelse längs med kollektivtrafikstråken är att det krävs fler busshållplatser, eller en ökad belastning på befintliga, vilket gör att busstrafiken blir alltför långsam och därmed mindre attraktiv. För att snabba upp en linje kan det vara nödvändigt att minska antalet hållplatser vilket kan leda till sämre förbindelser för dem som bor längs stråket. Utbyggnad av cykelvägarna utmed huvudstråket och även pendelparkeringar för cykel och bil intill hållplatserna, som planförslaget föreslår, ger relativt bra kollektivtrafikförsörjning till flertalet boende längs med huvudstråk.

Det kan slutligen konstateras att förhållandena för pendlarna från Tjörn mot Göteborg i stor utsträckning är beroende av förhållandena i andra kommuner. Exempel på sådant som särskilt bör uppmärksammas är:

- Nytt resecentrum i Stenungssund.
- Förhållandena på Bohusbanan och E6:an.
- Trängselskatterna i Göteborg.
- Västtrafiks utformning av pris- och betalssystemet.
- Införandet av fler expressbussar.

Sociala och ekonomiska konsekvenser

En tätare och snabbare kollektivtrafik ökar valmöjligheten för de flesta befolkningsgrupperna på Tjörn samtidigt som en struktur skapas där kollektivtrafiken fungerar för dagliga resor till arbetet och samhällservice. Framförallt är detta positivt för de som inte har tillgång till bil. Bättre pendlingsmöjligheter till Stenungssund och Göteborg öppnar upp för en större arbetsmarknad och ökad möjlighet till försörjning.

Grupper som kan ha särskilt stor nytta av en bra kollektivtrafik är äldre samt barn och ungdomar.

Risken med att fokusera för mycket på ett huvudstråk för kollektivtrafik är att det lokala nätet blir lidande. För just äldre och unga är detta de viktigaste resorna vilket också har framkommit i samband med dialogarbetet. Många ungdomar är beroende av en fungerande kollektivtrafik för att själva kunna ta sig till olika aktiviteter och möten på eftermiddagar och kvällar. Eftersom en stor del av kommunens mötesplatser finns i Skärhamn är det särskilt viktigt att kunna ta sig dit.

För individen kan bättre kollektivtrafik innebära ett billigare alternativ än bilen.

Miljökonsekvenser

För en minskad klimatpåverkan är det avgörande att behovet av bilresor minskar. En förbättrad kollektivtrafik som bidrar till att andelen kollektivtrafikresor ökar är en viktig del av detta. Minskar biltrafiken kan detta även ha positiva effekter på buller och utsläpp.

Kollektivtrafik på västra delen av Tjörn t v. / Busshållplatsen i Källekärr t h.

Vinter i Skärhamn t v. / Vindkraftverk vid Sibräcka, foto: Rådhuset Arkitekter t h.

KONSEKVENSER AV PLANENS STRATEGIER

Tjörns roll i regionen

Med utgångspunkt i Göteborgsregionens (GR:s) strukturbild betonar planförslaget vikten av att Tjörn utgör en aktiv del av regionen. Tjörn kan framförallt bidra till regionens attraktionskraft genom att erbjuda boende i natursköna områden nära havet samt attraktiva rekreativmiljöer för både boende och besökare. Ett viktigt led i att stärka Tjörns roll i regionen är att utveckla helårsbostäder i tätorterna samt att behålla och utveckla närservice i tätorterna

Tjörns regionala roll är starkt kopplad till översiktsplanens strategier kring att skapa snabbare och tätare kollektivtrafik för att knyta Tjörn till den regionala arbetsmarknaden, se vidare under rubriken *Ökad andel kollektivtrafik*.

Sociala och ekonomiska konsekvenser

Att bevara det som är värdefullt i kustzonen är positivt för Tjörnbor i alla åldrar. De stora naturvärdena i kombination med hav och kust bidrar till stora möjligheter för en god boendemiljö, en meningsfull fritid och en god hälsa. En ökad tillgänglighet är positivt för boende i till exempel Göteborg och andra närliggande orter men det kan också innebära att trycket på kustzonen ökar. En risk med detta skulle kunna vara att det uppstår

intressekonflikter mellan enskilda och allmänna intressen, eller mellan Tjörnbor och besökare. Under dialogarbetet har det framkommit att en av de saker kommunens medborgare uppskattar mest är att det finns möjlighet att komma ner till vattnet nästan överallt i kommunen. Tjörns ö-identitet är starkt kopplad till havet och kusten och det är av stor vikt att denna identitet inte försvinner och att kvaliteter som till exempel upplevelsen av ostördhet inte försämras.

Genom att koncentrera ny bebyggelse till tätorterna ökar möjligheten till mångfald, fler möten och möten mellan grupper. Det blir samtidigt mer praktiskt med korta avstånd mellan bostaden och till exempel skola och förskola eller annan service.

Att underlätta för närservice i tätorterna gynnar såväl åretruntboende som fritidsboende och turister. Översiktsplanens fokus på att utveckla turistnäringen bidrar till fler arbetstillfällen lokalt.

Miljökonsekvenser

Den lokala tillväxten och den ökade regionala tillgängligheten till Tjörn medför en större efterfrågan på mark för bostäder och på anläggningar för friluftslivets och besöksnäringens behov. Från ett övergripande miljöperspektiv innebär detta främst ett intensivare nyttjande av en känslig kust. Lokalt kan trängseffekter och slitage öka.

En satsning på ett huvudstråk för kollektivtrafik som kopplar samman Tjörns tätorter med en

större arbetsmarknad utanför ön bedöms som en god strategi ur klimatsynpunkt. Strategin förutsätter att utbyggnaden koncentreras till de befintliga orterna.

Att vara restriktiv mot handel utanför tätorter bidrar till ett mer hållbart resande. En förutsättning till detta är dock att utvecklingen av kollektivtrafiken tar hänsyn till möjligheterna att enkelt kunna ta sig runt lokalt på Tjörn.

Det goda livet

Översiktsplanen utgår från en vision om Tjörn – möjligheternas ö. Denna vision baseras i stor utsträckning på begrepp som trygghet, närhet till samhällsservice, havet och korta pendlingsavstånd. Många av de övergripande målen för planen är alltså fokuserade på den sociala dimensionen av hållbarhet.

Planförslaget innehåller tydliga ställningstaganden om Tjörns ambitioner att få fler att bo och arbeta inom kommunen samt att stärka kommunens varumärke och besöksnäring. Det finns även en rad mer mjuka strategier för att utveckla Tjörns näringsliv och besöksnäring, till exempel olika mötesplatser och träffpunkter.

Dialogarbetet som genomförts i samband med framtagandet av översiktsplanen har resulterat i en rad medborgarstrategier som efter samrådet förts in i planen. Planen har även kompletterats med en redovisning av ansvarsfördelningen kring följduppdrag till översiktsplanen och verksamhetsfrågor som behöver följas upp har tydliggjorts.

Sociala konsekvenser

Genom att lyfta upp ”Det goda livet” som en av fyra strategiska frågor, visar översiktsplanen en tydlig vilja att förbättra vardagslivet för såväl nya som gamla Tjörnbör. Här lyfts bland annat mål och strategier fram som har som syfte att ge möjlighet för var och en att välja en boendeform som passar de egna behoven. Målet att tillgodose behovet av bostäder för äldre och personer med funktionshinder är ett viktigt led i detta, liksom varierade bostadstyper och upplåtelseformer.

En satsning på att bevara och utveckla natur- och friluftsområden på Tjörn är positivt för att tillgodose behovet av mötesplatser och öka integrationen mellan exempelvis olika åldersgrupper. Planförslaget saknar dock konkreta förslag på nya platser för möten mellan människor, som fungerar även de delar av året när exempelvis badplatsen inte är den självklara mötesplatsen. Efter samråd har planen i del 1 kompletterats med en medborgarstrategi om behovet av mötesplatser samt att en punkt under rubriken *Verksamhetsfrågor* har lagts till som behandlar detta.

Kommunens certifiering som ”Säker och trygg kommun” är positivt. Översiktsplanen redovisar inga direkta förslag på hur planeringen av markanvändningen kan bidra till de mål som detta innebär.

Hänsyn till kulturmiljön och skötsel av naturmark, vandringsleder med mera kan innebära ökade kostnader för kommunen men ska vägas

Strand Hällene t v. / Vårvandring vid torpet vid Bö tjärn t h.

mot växande besöksnäring och ökad attraktivitet för Tjörn.

Utbyggnadsområden för verksamheter ger möjlighet till utveckling av näringslivet och därmed fler arbetstillfällen. Detta i sin tur innebär större möjlighet att arbeta nära bostaden. Kortare arbetsresor gör det lättare att få ihop vardagen med till exempel hämtning och lämning på förskola. Möjligheten att pendla inom Tjörn men även till andra delar av regionen är en viktig förutsättning för att främja sysselsättningen för både kvinnor och män. Satsningen på Tjörns huvudstråk är därför av stor betydelse.

Ekonomiska konsekvenser

Att näringslivet ges möjlighet till utveckling kan ge god ekonomisk utdelning i framtiden. Att stärka turismen och besöksnäringen skapar arbetstillfällen och ökar inkomsterna.

Kommunen eftersträvar ett erbjuda en bra teknisk plattform för näringslivet – att förbereda för utbyggnad av till exempel framtidens fiberoptik är väsentligt. Ambitionen att bredda antalet näringar kan minska känsligheten för konjunktursvängningar vilket är av stor betydelse för Tjörns befolkning i det längre perspektivet. Utbyggnadsmöjligheter för verksamheter inom befintliga orter ökar dagsbefolkningen och stärker underlaget för service dagtid.

Miljökonsekvenser

Några direkta konsekvenser i miljöhänseende kan inte identifieras. Indirekt har dock medborgarstrategin som innebär utbyggnad av gång- och cykelvägar en positiv betydelse för klimatpåverkan eftersom det kan bidra till ett minska bilåkande.

Det robusta samhället

Översiktsplanens strategi för ett robust samhälle redovisar principiella åtgärder och förhållningssätt mot störningar på samhällets olika verksamheter från exempelvis olyckor och naturfenomen. Risker för störningar berör framförallt transporter av farligt gods, klimatförändringar samt vatten- och avloppsförsörjning.

Risken för olyckor med farligt gods bedöms öka något vid utbyggnad av Wallhamn med en ökning av transporter på land och till havs. Risk-

ökningen bedöms vara liten jämfört med de risker som är förknippade med sjötransporter med olja till Stenungsund och Uddevalla. Åtgärder för att minska skaderiskerna har vidtagits genom riskbedömningar och samverkan med grannkommuner.

Utöver förebyggande beredskapsåtgärder tar översiktsplanen upp åtgärder för att begränsa klimatpåverkan, anpassningsåtgärder till förändrat klimat samt utbyggnad av vatten- och avloppsförsörjning.

Sociala konsekvenser

Ett robust samhälle är viktigt både ur ett samhällsperspektiv och ur den enskilde medborgarens perspektiv. Att kommunen eftersträvar ett samhälle som kan stå emot olika risker bidrar till att invånarna kan känna sig trygga och säkra. Exempelvis har ett långsiktigt hållbart va-system betydelse ur såväl social som ekonomisk synvinkel för den enskilde invånarens boendemiljö.

Sundsby.

Ekonomiska konsekvenser

Att Tjörn är en ö-kommun innebär en särskild sårbarhet vad gäller exempelvis förbindelse till fastlandet och kommande klimatförändringar. Om kommunen inte vidtar åtgärder som skydd mot högre havsnivåer kan de ekonomiska konsekvenserna bli påtagliga. Det samma gäller åtgärder för att undvika att kapacitetstaket nås på Tjörnbron. Satsningen på kollektivtrafik minskar risken för överbelastning av bron. En ny förbindelse kan också bli nödvändig.

Miljökonsekvenser

Åtgärder som bedöms kunna påverka miljön är överföringsledningar för utbyggnad av va-försörjningen. Beroende på anläggningarnas placering och utformning kan framförallt vattenmiljön komma att påverkas med risk för skador på vattenkvaliteten. Konsekvenserna bedöms i huvudsak bli positiva då befintliga avloppssystem ersätts med moderna reningsverk.

Aspekter på bland annat höjdsättning av ny bebyggelse avseende höjd havsnivå och hantering av dagvattenfrågor ges en starkare förankring i och med översiktsplanen, men kommer sannolikt även annars att beaktas i enlighet med kommunens klimatplan.

Får överst t v. / Bad i Kårevik överst t h.

Äng på Härön nederst t v. / Brygga vid Hakefjord nederst t h.

KONSEKVENSER AV PLANENS STRUKTURBILD

INLEDNING

Detta kapitel beskriver konsekvenserna av de strategier för bebyggelsestruktur och utveckling som planen redovisar. Strategierna utgår från den strukturbild för Tjörn som föreslås med en tids-horisont fram till 2025. Sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser av denna strukturbild beskrivs dels utifrån övergripande påverkan, dels utifrån vilka konsekvenser det får för respektive del av kommunen, se karta till höger.

Konsekvenserna redovisas förutom för planförslaget även för ett alternativt utvecklingsscenario samt för ett nollalternativ. Nedan redovisas först huvuddragen för planförslaget samt en kortfattad beskrivning av vilka förutsättningarna är för det alternativa utvecklingsscenariot och för nollalternativet.

Planförslaget

I enlighet med den befolkningsprognos som har tagits fram innebär ett genomförande av planförslaget att Tjörns befolkning har ökat till 17 500 invånare år 2025. Utgångspunkten för detta är att hälften av antagna detaljplaners möjliga utbyggnad genomförs och blir åretruntbostäder och att planberedskapen efter 2015 ligger på cirka 100 bostäder per år. Andelen arbetstillfällen på ön förväntas öka, framförallt genom att turismen växer. Utbyggnadsmöjligheter för nya verksamheter finns i Svanvik-Vallhamsområdet. Ett område för vindkraftutbyggnad finns i de centrala delarna av ön.

Planens inriktning för bebyggelseutveckling innebär att nyproduktion har skett så att huvuddelen, cirka 2/3, av de nya bostäderna har tillkommit i tätorterna på västra sidan av ön (Skärhamn, Stockvik, Rönnäng-Bleket-Klädesholmen). Utöver detta uppskattas 20–30 fritidshus ha omvandlats till helårsbostäder varje år. Detta kommer framförallt att ske i områden som ligger i anslutning till huvudstråket.

Fler boende i anslutning till kommunens huvudstråk för kollektivtrafik ökar förutsättningarna för ökad turtäthet och högre fyllnadsgrad. Kollektivtrafiken stöds särskilt av nya bostäder på östra Tjörn med tillgänglighet till goda kommunikationer till Stenungsund och Göteborgsområdet.

Konsekvenserna beskrivs för olika delar av kommunen.

Omvandlingen av fritidshus till helårsboende kan resultera i en spridd bebyggelse längs huvudstråket vilket kan ge resenärer vid ett stort antal mindre hållplatser. Detta leder i förlängningen till att kollektivtrafiken får längre restider och tappar i attraktivitet.

Planförslaget innebär dock att en majoritet av invånarna kommer att ha relativt långa pendlingsavstånd till Stenungsund och framförallt till Göteborg. Det ställer därför extra krav på att det skapas nya arbetstillfällen inom ön och att man kan erbjuda en boendekvalitet som baserar sig på en mer lokal marknad.

Planförslaget innebär en möjlighet att planeringen av en förbindelse till fastlandet från ett område norr om Rönnäng påbörjas.

Planförslaget innebär dock att en majoritet av invånarna kommer att ha relativt långa pendlingsavstånd till Stenungsund och framförallt till Göteborg. Det ställer därför extra krav på att det skapas nya arbetstillfällen inom ön och att man kan erbjuda en boendekvalitet som baserar sig på en mer lokal marknad.

Alternativt utvecklingsscenario

Översiktsplanens strategiska karaktär innebär att det finns ett visst tolkningsutrymme, vilket medför att planens inriktningar kan leda till olika resultat.

Det är därför viktigt att belysa aspekter där risk finns att planens genomförande medför oförutsedda effekter. Genom att konsekvensbeskriva ett alternativt utvecklingsscenario till översiktsplanens huvudinriktning ökar möjligheterna att identifiera hur god beredskap planen har beroende på hur framtiden utvecklar sig.

Det alternativa utvecklingsscenariot i denna konsekvensbeskrivning innebär samma befolkningstillväxt som planförslaget, det vill säga 17 500 invånare år 2025. Däremot förutsätts 2/3 av tillskottet av nya bostäder ha skett i orterna på nordöstra Tjörn (Myggenäs, Höviksnäs och till viss del Kållekärr). Därmed har ett mindre antal nyproducerade bostäder än vad som utpekats som möjligt i översiktsplanen tillkommit på den västra sidan av ön.

Scenariot förutsätter också att de bostäder som byggts i och runt Skärhamn och Rönnäng används i stor utsträckning som fritidsboende vilket innebär att andelen fritidsboende där har ökat. I dessa orter har även en del av de hus som tidigare användes som helårsboende övergått till att enbart användas som sommarboende. Ett mindre antal fritidshus har omvandlats till permanentboende. Huvuddelen av dessa ligger nära eller i närheten av huvudstråket.

Kollektivtrafiken stöds av att den huvudsakliga etableringen av nya bostäder sker med tillgänglighet till snabba kommunikationer till Stenungsund och Göteborgsområdet. De bostäder som etableras i de västra delarna av ön kommer att ha ett avstånd till Göteborgsområdet som innebär att pendling med kollektivtrafik blir en utmaning.

Det planeras inte för någon ny förbindelse till fastlandet från Tjörn. Däremot är en fast förbindelse mellan Orust och Stenungsund aktuell.

Nollalternativ

Planförslaget jämförs även med ett nollalternativ som bygger på utvecklingen, i likhet med de senaste åren, att nyproduktionen av bostäder har varit relativt låg. Sammantaget förutsätter därför nollalternativet att Tjörn har en oförändrad eller svagt positiv befolkningstillväxt fram till 2025. Antalet sommarboende förutsätts däremot öka.

Ett visst tillskott av helårsbostäder har skett genom omvandling av fritidshus. Samtidigt har ingen egentlig ökning av åretrunbefolkningen skett eftersom en stor del av det som byggts

används för fritidsboende. Avsaknad av tydlig strategi för omvandlingen av fritidshus till åretrunbostäder, i kombination med svårigheter att få fram och genomföra detaljplaner i tätorterna, har medfört ökad spridd bebyggelse utanför tätorterna.

Nollalternativet innebär i princip att ÖP-03 fortsätter att gälla som grundläggande beslutsunderlag för markanvändning och bebyggelseutveckling. Antagna tätortsstudier kommer att gälla som program för utvecklingen av respektive tätort. En rad program och policys har antagits för olika områden av varierande relevans för markanvändning och bebyggelseutveckling.

I ÖP-03 finns mål att minska biltrafiken genom bland annat ökad turtäthet för kollektivtrafiken. Nollalternativet innebär också att ”K2020 – Lokalt” har tagits fram och förutsätter också en fortsatt utbyggnad av gång- och cykelvägar. Dock är satsningen på förstärkning av stråk inte lika tydlig som i planförslaget. För förklaring av begreppen ”K2020” och ”K2020-Lokalt”, läs vidare i del 1 under rubrik *Resor och kommunikationer*.

Beslut som rör bebyggelse och mark- och vattenanvändning kommer i nollalternativet i större omfattning att fattas utan stöd i en aktuell beskrivning av förhållanden eller avvägning mellan allmänna intressen. Enskilda beslut kan i en sådan situation fattas antingen efter en fördröjning i processen för utarbetande av aktuellt underlag, eller direkt men med stor risk för senare fördröjningar på grund av enskilda besvär eller länsstyrelsen överprövning.

I fråga om konkret mark- och vattenanvändning är skillnaderna i jämförelse med planförslaget inte så stora. Nollalternativet innebär dock något mindre tydliga strategier vad gäller till exempel att skapa ett attraktivt näringsliv och hur besöksnäringen i olika avseenden kan utvecklas. Tjörns kommun har inte heller lika tydligt tagit ett lokalt ansvar för att följa upp Göteborgsregionens strukturbild. Detta spelar roll bland annat vad gäller utveckling av kollektivtrafiken och tillvaratagandet av kvaliteterna i kustzonen. Till följd av detta kan också tillväxtpotentialen antas vara lägre i nollalternativet. Ingen ytterligare förbindelse till fastlandet antas heller ha tillkommit.

Nollalternativet innebär att det finns flera områden, jämfört med planförslaget, föreslagna som lämpliga för vindkraftsutbyggnad.

SOCIALA OCH EKONOMISKA KONSEKVENSER AV BEBYGGELSEUTVECKLINGEN

Övergripande påverkan

Genom att fokusera bebyggelseutvecklingen till orterna som ligger inom huvudstråk kommer den fysiska strukturen på Tjörn att successivt förändras. En förtätning inom de större tätorterna belastar den kommunala servicen mindre och utgör en form av resursoptimering.

Ett minskat transportbehov och framförallt minskat bilberoende kan bidra till jämlikare möjligheter för alla att delta i såväl arbetslivet som sociala aktiviteter. God kollektivtrafik innebär större valmöjligheter för alla oavsett ålder och ekonomisk situation. Utökad kollektivtrafik kan förutom bättre pendlingsmöjligheter även innebära att alla kan ta sig själva till fritidsaktiviteter utan bil. Det samma gäller möjligheten att enkelt och bekvämt ta sig fram till fots eller med cykel. Det är därför viktigt att även den lokala kollektivtrafiken inom kommunen förbättras. Planen konstaterar att fler gång- och cykelvägar behöver byggas ut men redovisar inte tydliga strategier för detta.

Planförslaget föreslår en jämn fördelning av utbyggnaden mellan orterna under planperioden men innebär samtidigt en tyngdpunkt på västra sidan. En jämn fördelning gör det lättare för till exempel utbyggnad av förskolor och annan service, att hänga med. Detta i sin tur gör att orterna kan växa successivt och att de som nu bor på orten även fortsättningsvis känner igen sig.

Noteras bör dock att idag bor så mycket som 40 % av befolkningen utanför tätorterna och landsbygden är därför en viktig del av öns identitet. Det är viktigt att bevaka de kvaliteter, som inte bara de som bor på landsbygden utan de flesta Tjörnbor anser bidrar till Tjörns själ.

Det är ur såväl ett ekonomiskt som socialt perspektiv viktigt att ny bebyggelse i tätorterna kompletterar den befintliga och möjliggör en blandning av hustyper, upplåtelseformer och prisbilder. Det skapar förutsättningar för bostadsområden och orter med en blandad och balanserad ålderssammansättning. Det ger också balans mellan skatteintäkter och kostnader för den kommunala servicen. Genom att ha en helhetssyn på boendemiljön och planera för att människor ska kunna bo i kommunens orter under flera skeden i livet skapas förutsättningar för långsiktiga och hållbara kommunala investeringar. Det är viktigt att bygga ”rätt” från början.

Tätare orter skapar förutsättningar för service och nya verksamheter samt att bredda valmöjligheterna vad gäller idrott. En multifunktionell hall efterfrågas men att bygga en sådan innebär stora kostnader. Även andra former av lokaler och mötesplatser saknas. Det behövs flexibla moderna former av bygdegårdar eller kulturhus liksom mötesplatser utomhus som levande torg och parker, hundpromenader etc. Föreslagen hamnutbyggnad behövs för att möta båtplatskön, främst på västra Tjörn. Även detta är förenat med kostnader.

Åstol, Åstols rökeri, hamnen och bostadsbebyggelse t v. / Svanviks industriområde t h.

Alternativt utvecklingsscenario

För Tjörn som helhet skulle detta scenario innebära att fler av öns invånare har relativt goda förutsättningar för att pendla med kollektivtrafik till Göteborg och Stenungsund. Fördelen med en bebyggelseutveckling utifrån strukturbilden skulle därmed gynna en större del av invånarna.

Nollalternativet

En lägre utbyggnadsnivå av bostäder samt en mer spridd bebyggelse med sämre koppling till kommunens huvudstråk minskar möjligheterna till ett bra basutbud av service i närmiljön. Det gör det svårare för kommunen att planera för till exempel skolor och förskolor där flest människor har god tillgänglighet till dem. Det kan också medföra en risk att en va-utbyggnad skulle bli mer kostsam.

ÖP- 03 innehåller målsättningar avseende blandat bostadsbyggande av med varierade hustyper och upplåtelseformer. Det verkliga utfallet hittills har dock i huvudsak varit en låg årlig utbyggnadsnivå av småhus – en hustyp som utgör 90 % av bostadsbeståndet på Tjörn.

Nollalternativet innebär att det regionala trycket att bevaka kustzonens kvaliteter som boendemiljö och friluftsområde, inte är så uttalat. Det innebär därmed att Tjörn i stor utsträckning saknar en lokal förankring av de mål, som man genom Göteborgsregionens strukturbild har ett ansvar att arbeta med. Indirekt kan detta innebära att de positiva sociala konsekvenser som strukturbildens inriktning innebär uteblir.

Sammantaget innebär nollalternativet med stor sannolikhet ett mer kostsamt samhällsbygge och ger sannolikt en sämre handlingsberedskap i framtiden.

Konsekvenser för norra Tjörn

Inriktningen att bevara natur- och friluftsområdena på norra Tjörn samt att öka tillgängligheten till dessa är positivt för invånare i alla åldrar. Det gäller såväl för boende i området liksom för övriga Tjörnbor och besökare. Fler besökare i framtiden kräver mer skötselinsatser, anläggande av parkeringar, ridvägar och gång- och cykelbanor. Detta innebär kommunala investeringar.

Ett tydligt fokus på huvudstråket, kombinerat med stor restriktivitet för ny bebyggelse på norra Tjörn, kan innebära att det blir svårare att bo året runt i denna del av kommunen.

Även om planen har en tydlig ambition att styra permanentning av fritidshus till huvudstråket är det svårt att bromsa detta i övriga delar av kommunen. Detta gäller exempelvis norra Tjörn. På sikt kan detta utlösa behov av kommunal service så som hemtjänst, färdtjänst och skolskjuts samt kostnader för bostadsanpassningsbidrag riktade till äldre bosatta i fritidshus, som inte uppfyller moderna tillgänglighetskrav.

Möjligheten att bo kvar på, och i viss mån utveckla norra Tjörn, är viktig för att behålla en levande landsbygd som har betydelse för hela Tjörns identitet. Det är därför positivt att översiktsplanen gör ett undantag från kravet på detaljplan för till exempel bostäder för generationsskifte av jordbruk.

Alternativt utvecklingsscenario

Detta scenario kan ha en positiv effekt för boende på norra Tjörn genom att ett större utbud av service i Källekärr och Myggenäs byggs ut. Den

kommande tätortsstudien för Kållekärr utgör en möjlighet till översyn av det omgivande landsbygdsområdets samlade behov av förskola och annan service, eftersom många passerar denna ort på väg till och från arbetet. Med en mer begränsad utbyggnad på västra Tjörn kommer dock färre invånare att passera Kållekärr.

Nollalternativet

En mer spridd bebyggelse på norra Tjörn skulle innebära ökade kommunala kostnader. En mindre restriktiv hållning till permanentning av fritidshus skulle underlätta för att bosätta sig på norra Tjörn vilket kan vara positivt för önskemålet att bevara en levande landsbygd.

Konsekvenser för nordöstra Tjörn

På nordöstra Tjörn bor många inflyttade bland annat från Göteborg, där många av invånarna har sina arbeten.

De två förskolorna i Myggenäs samt Tångeröds förskola har i nuläget ingen kapacitet att ta emot fler barn. Befintliga förskolor inom Kållekärr utgör en resurs för boende på norra Tjörn och i omgivande landsbygdsområden och ska ses i ett större sammanhang relaterat till hur folk reser till och från arbetet. Behov kommer att utredas mera specifikt i anslutning till kommande tätortstudie.

På Myggenäs skola, Fridas Hage samt Häggvallskolan finns för närvarande ytterligare kapacitet för att ta emot fler elever. För skolan i Kållekärr finns däremot ingen överkapacitet. När

förskolan flyttar ut ur skolan finns dock kapacitet för ett fyrtiotal elever till. Skolans upptagningsområde innefattar även boende inom norra Tjörn och omgivande landsbygdsområden.

I Kållekärr finns tillgång till enheter för äldreomsorg och omsorg för personer med funktionsnedsättning. I de övriga orterna finns inga enheter inom äldreomsorg och funktionshinder, däremot hemtjänst, hemsjukvård och rehabilitering i eget boende. Därtill finns ett antal pensionärlägenheter. Det finns generellt ett ökat behov framöver av hemtjänst, hemsjukvård och rehabilitering i eget boende, på grund av allt fler äldre personer i kommunen.

Utbyggnad av vatten och avlopp i området kan bidra till satsningar på nya gång- och cykelstråk. Detta innebär en ekonomisk kostnad men samtidigt förbättrar rörligheten inom området.

Myggenäs, Höviksnäs och Kållekärr behöver kompletteras med fler bostadstyper till exempel med bostäder för unga vuxna som vill flytta tillbaka.

Med den bebyggelseutveckling som översiktsplanen föreslår på nordöstra Tjörn behöver ytterligare förskolor byggas i såväl Myggenäs som Höviksnäs. Antalet elever i skolorna kommer också att öka och en framtida översyn av utbyggnadsmöjligheter och komplettering av befintliga skolor kan bli nödvändig.

Även behovet av bostäder anpassade för äldre ökar. Många av de som idag bor i villor i Myggenäs är 70+ och det finns en risk att de flyttar till Stenungsund om utbyggnad av lägenheter på nordvästra Tjörn inte sker i tillräckligt snabbt.

I det längre perspektivet utgör kommande handlingsplan för framtidens äldrebostadsbyggnad ett viktigt underlag för lokalisering av bostäder för äldre och äldreomsorg för mellersta och östra Tjörn.

Ett utökat utbud av billiga bostäder på nordöstra Tjörn är viktigt för att unga vuxna som vill flytta tillbaka ska ha möjlighet till detta.

För att kunna bygga ut planerade bostäder i Höviksnäs måste den så kallade "förbifarten" byggas, det vill säga en ny väg söder om Höviksnäs mellan nya och gamla Bergavägen. För att skapa en god tillgänglighet till en regional service bör kollektivtrafiken utvecklas till att inkludera även själva tätorten och bussen bör köra ned i samhället.

Med ett för starkt fokus på de speciella förutsättningar som finns i och runt västra Tjörn till exempel Skärhamn, finns en risk att den nordöstra delen av Tjörn upplever ännu mindre samhörighet med övriga ön än vad som redan märks i dagsläget.

Utifrån det underlag som finns är det svårt att bedöma hur en alternativ förbindelse till fastlandet skulle påverka de boende på nordöstra Tjörn.

Alternativt utvecklingsscenario

En relativt stor bostadsutbyggnad inom tätorterna på nordöstra Tjörn med en ökad befolkning som följd, skulle innebära att fler får goda pendlingsmöjligheter till Stenungsund och Göteborg. Det blir troligen mer attraktivt för barnfamiljer att bo kvar på Tjörn och flytta hit eftersom möjligheten till försörjning ökar genom bättre tillgång till en större arbetsmarknad. Detta kan bidra till en fördelaktigare åldersstruktur på Tjörn. Fler bostäder ger bättre underlag för handel och annan service inom området. Även tillgången till ett varierat utbud av service underlättas för de som bor på nordöstra Tjörn. Ett varierat bostadsbyggande på nordöstra Tjörn skulle även vara positivt för möjligheten för unga vuxna att flytta tillbaka.

Trots att pendling bör gynnas av de kortare avstånden till Göteborg, bör det dock noteras att de utbyggnadsområden som föreslås i Höviksnäs ligger mer än 400 meter från huvudstråket (väg 169). Detta innebär att en stor del av de boende har upp till 1 kilometers gångavstånd till huvudstråket och närmaste hållplats. Förbifarten i Höviksnäs är nödvändig även i detta scenario liksom tätortstrafik mellan centrala Höviksnäs och Stenungsund.

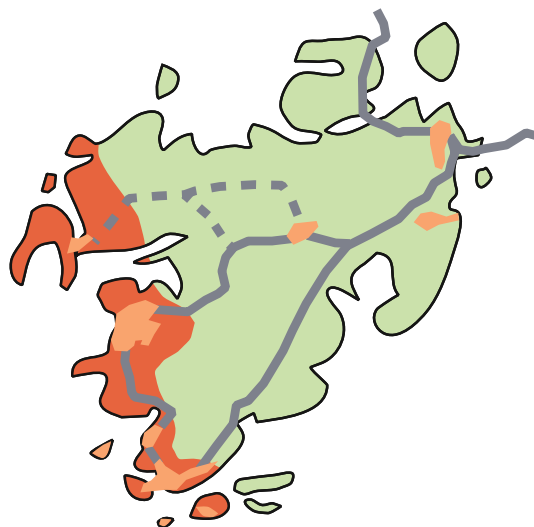
En relativt kraftig utbyggnad innebär en viss risk att den nya bebyggelsen kan upplevas som en försämring av den befintliga boendemiljön. Det är därför viktigt att i samband med utbyggnaden av orter som Myggenäs, Höviksnäs och Kållekärr, ta vara på kvaliteterna och skapa en egen identitet. Det är viktigt att dagens ortsbor även i framtiden kan känna en samhörighet med sin hembygd.

Behovet av nya förskolor och en översyn av utbyggnadsmöjligheter/komplettering av skolorna inom området blir stort i detta scenario. Trots att planförslaget innehåller ett begränsat tillskott av ny bebyggelse runt Kållekärr sker en viss generationsväxling och inflyttning som kommunen bör beakta.

Utifrån det underlag som finns är det svårt att bedöma hur en förbindelse mellan Svanesund på Orust och fastlandet skulle påverka de boende på nordöstra Tjörn.

Nollalternativet

Konsekvenserna av nollalternativet skiljer sig troligen inte nämnvärt från planförslaget. Fortsätter nuvarande låga nivå för bostadsbyggandet, finns dock en risk för att underlaget för service sviktar. Därmed kan nordöstra Tjörn också bli mindre attraktivt att flytta till för exempelvis barnfamiljer.

Konsekvenser för västra Tjörn

Baserat på vad som framkommit under dialogarbetet är mycket av det som är viktigt för Tjörns identitet är kopplat till västra Tjörn. Det gäller t.ex. hamnen i Skärhamn och möjligheten att komma ner till vattnet som är en av de viktigaste aspekterna för Tjörns identitet.

Inom tätorterna finns tre förskolor (Skärhamn, Rönnäng och Klädesholmen). Här finns i nuläget ingen ytterligare kapacitet att ta emot fler barn. Inom Skärhamns, Rönnängs, Klädesholmens samt Blekets skolor finns för närvarande ytterligare kapacitet för att ta emot fler elever.

Det finns generellt ett ökat behov framöver av hemtjänst, hemsjukvård och rehabilitering i eget boende, på grund av allt fler äldre personer. Det pågår planering av ett nytt äldreboende, cirka 50 platser i Skärhamn. För personer med funktionsnedsättning finns mark reserverad vid Nordviksgårde för gruppboende med 6–8 platser. I det längre perspektivet utgör kommande hand-

lingsplan för framtidens äldreboostadsbyggande ett viktigt underlag.

Genom att huvuddelen av ny bebyggelse tillkommer i orterna på västra Tjörn ökar möjligheten att stärka dessa med sådant som har betydelse för respektive orsts identitet. Detta är också positivt för hela Tjörns identitet. Möjligheten att skapa attraktiva bostäder i detta område är stora.

Ett tillskott av bostäder i Skärhamn skulle medföra ett bättre underlag för kollektivtrafiken längs huvudstråket. Avståndet till arbetsmöjligheter i framförallt Göteborg, men även Stenungsund, är dock fortfarande förhållandevis långt vilket gör det tveksamt till att detta verkligen bidrar till ett ökat utnyttjande av kollektivtrafiken. Det är positivt ur kollektivtrafikhänseende att huvuddelen av de nya utbyggnadsområden som föreslås i Skärhamn ligger inom cirka 400 meter från huvudstråket, liksom även en stor del av befintlig bebyggelse gör.

Det finns emellertid en risk att de tillkommande bostäderna blir attraktiva sommarställen för en lite äldre grupp. Det är därför av stor vikt att skapa nya villatomter med priser som är överkomliga för yngre och barnfamiljer samt skapa hyresrätter som ökar möjligheten att boende blir åretruntboende. I planeringen kan detta styras men det är väsentligt att kontrollera om efterfrågan verkligen finns.

De långa pendlingsavstånden kan göra det svårt att locka barnfamiljer till västra Tjörn vilket kan leda till att andelen äldre, särskilt i Skärhamn, fortsätter att öka.

För att motverka detta är det viktigt att bostadsutbyggnaden på Västra Tjörn åtföljs av en satsning på att öka antalet arbetstillfällen på ön. Detta kan t.ex. göras genom att planera för en mer blandad bebyggelse som även innehåller möjlighet för mindre företag, butiker och kontor att etablera sig.

Om det blir barnfamiljer i den tillkommande bebyggelsen kommer ytterligare förskolor behöva byggas inom området. Lokaliseringen av framtida förskolor inom tätorterna är viktigt. Exempelvis bör förskolor ges en placering nära kollektivtrafikpunkter vilket gynnar många och minskar onödiga transporter. Tillkomsten av fler bostäder kan även innebära att antalet elever ökar och att framtida utbyggnadsmöjligheter av befintliga skolor därför blir särskilt viktigt. Utgångsläget är att komplet-

Havet med skärgården och fisket är en naturlig symbol för Tjörn som en ö och är den viktigaste delen av Tjörns identitet. Bild: Sara Hansson

tering är möjligt på merparten av skolorna inom området.

En alternativ förbindelse till fastlandet kan bidra till att det blir enklare att pendla till andra delar av göteborgsregionen. Transporter för näringslivet förenklas även i denna del av kommunen om förbindelsen blir verklighet.

Alternativt utvecklingsscenario

En mer begränsad utbyggnad av bostäder på västra Tjörn innebär mindre möjlighet att komplettera med olika bostadstyper. Scenariot innebär en viss ökning av befolkningen, men det är osäkert hur mycket detta bidrar till att stärka underlaget för service och handel året om.

Skärhamn har oavsett vad som händer på övriga ön en stark identitet och förknippas av de flesta med det ön står för. Om orten inte lyckas locka till sig fler åretruntboende finns risk att den får mer karaktär av sommar- och turistort.

Nollalternativet

Nollalternativet innebär med stor sannolikhet att en åldersstruktur med en stor andel äldre förstärks. Fortsätter trenden med att permanentbostäder

används som fritidsboende minskar underlaget för bra service i Skärhamn och Rönnäng året runt. Att god kollektivtrafik finns till västra Tjörn är betydelsefullt inte bara för de som bor där, utan även för att övriga på ön och besökare utifrån ska ha möjlighet att ta sig till fritidsområden utmed kusten.

Konsekvenser för sydöstra Tjörn

Denna del av kommunen är ett strategiskt område med hänsyn till framtida behov och inga direkta sociala konsekvenser av att området får vila kan konstateras. En risk kan dock vara att utvecklingen i området står still vilket kan missgynna de boende som finns där idag. De sociala och ekonomiska konsekvenserna av en ny förbindelse till fastlandet är svåra att bedöma eftersom egentligt underlag saknas.

Varken konsekvenserna av det alternativa utvecklingsscenarioet eller nollalternativet skiljer sig nämnvärt från planförslaget.

Mellersta Tjörn

Denna mellersta del av Tjörn är utpekad som ett framtida område för vindkraftsetablering. Området har idag stor betydelse som rekreationsområde för såväl närboende som besökare. Dessa två intressen kan hamna i konflikt med varandra. Vid eventuell vindkraftsutbyggnad är det därför viktigt att bevaka denna fråga och även andra intressen, som till exempel jordbruk.

Varken konsekvenserna av det alternativa utvecklingsscenarioet eller nollalternativet skiljer sig nämnvärt från planförslaget.

Konsekvenser för fritidshusbebyggelse

Fritidsboende på Tjörn har en lång tradition och sammankopplas för vissa med öns identitet. Något tydligt underlag kring vilka faktorer som påverkar andelen sommarboende på Tjörn finns i dagsläget inte. Inga nya fritidshusområden föreslås i översiktsplanen samtidigt som omvandling till året-runtboende delvis uppmuntras, vilket kan innebära att andelen sommarboende minskar. Samtidigt finns en tendens att andra, tidigare permanentbostäder blir fritidsbostäder. Att beskriva konsekvenserna av översiktsplanen med avseende på fritidshusbebyggelse försvåras av denna relativt komplexa situation.

För kommunen innebär omvandlingen av fritidsområden till helårsbebyggelse ökade skatteintäkter men också ökade kostnader. Framförallt handlar det om kostnader för bostadsanpassningsbidrag riktade till äldre som är bosatta i fritidshus i mer perifera lägen, som inte uppfyller moderna tillgänglighetskrav. För hemsjukvård och hemtjänst kan en spridd bebyggelse innebära längre restider och behov av mer resurser. Även skol- och färdtjänstkostnaderna ökar vid längre avstånd till kollektivtrafik och dagligvarubutiker. Planförslaget inriktning är dock att omvandling av fritidshus till året-runtboende i första hand ska ske inom huvudstråket för att minimera risken för en mer spridd bebyggelse.

De ekonomiska konsekvenserna av permanentningen av fritidshus påverkas positivt av att fler lägenheter byggs i tätorterna. Det underlättar för framförallt äldre att få bo närmre service.

Nollalternativ

Även ÖP -03 innebär en positiv syn på att fritidsområden övergår till helårsbebyggelse – förutsatt att de olika kriterierna uppfylls. Nollalternativet innebär dock ingen prioritering av omvandling av fritidshus i anslutning till kommunens huvudstråk och riskerar därför att bidra till en mer spridd bebyggelse.

MILJÖKONSEKVENSER AV BEBYGGELSEUTVECKLINGEN

Övergripande påverkan

Planförslagets strategi för bebyggelsestrukturens utveckling har tre centrala delar med olika slags övergripande miljöpåverkan.

Utveckling av kollektivtrafik i huvudstråket ger förutsättningar för ett effektivare transportsystem vilket gynnar såväl klimat som boendemiljö.

En koncentrerad bebyggelseutveckling till tätorter utmed huvudstråket i kombination med en mycket begränsad spridd bebyggelse innebär att goda boendemiljöer kan behållas och skapas i stor omfattning. Samtidigt minimeras påverkan på landskapets natur- och kulturmiljöer.

Omvandling av fritidsbebyggelse till permanentbostäder i kombination med krav på lösningar för vatten och avlopp ger möjligheter till attraktivt åretrunboende för fler människor samtidigt som påverkan på vattenmiljön minimeras. Omvandling av fritidshus medför samtidigt ökad biltrafik vilket påverkar klimatet negativt, även då denna omvandling främst berör hus längs huvudstråket.

Planförslaget kännetecknas av att befolkningstillväxt främst sker i tätorterna på västra Tjörn. Ortterna i väster har dock begränsad attraktionskraft för förvärvsarbetande eftersom det är långt till den stora arbetsmarknaden i Göteborg. Man är därför beroende av en lokal arbetsmarknad. Om ökningen domineras av förvärvsarbetande som pendlar bedöms detta medföra negativa konsekvenser för klimatpåverkan eftersom dessa sannolikt använder bil istället för kollektivtrafik.

En viss ny bebyggelse på landsbygden som är kopplad till jordbruk är en förutsättning för ekologisk odling och vård av betesmarker med naturvärden, vilket är positivt för resurshushållning och naturvård. Detta ska ställas mot de negativa effekterna av spridd bebyggelse.

Alternativt utvecklingsscenario

Detta scenario kännetecknas av att befolkningen främst ökar på nordöstra Tjörn. I motsats till planförslaget är detta scenario mer lämpat för befolkningsökning med förvärvsarbetande som pendlar. Det är bättre förutsättningar för att pendla med kollektivtrafik till Göteborg vilket ger en mindre klimatpåverkan än bilkörning. Här har man

tillgång både till den lokala och till den regionala arbetsmarknaden vilket ger minskad sårbarhet.

Turistanläggningar i Myggenäs kan enkelt nås med kollektivtrafik från Göteborg vilket är positivt för utvecklingen av hållbar turism.

Nollalternativet

Bebyggelsestrukturen skiljer sig från planförslaget främst vad gäller spridd bebyggelse och framtida ny förbindelse. Miljökonsekvenserna av nollalternativets mer omfattande spridda utveckling innebär framförallt en större påverkan på landskapsbilden och de samlade upplevelsevärdena i natur- och kulturlandskapet. Större spridd bebyggelse innebär också mer personbilstrafik och därmed större klimatpåverkan än planförslaget.

Nollalternativet innebär att ny förbindelse till fastlandet inte är aktuell. Ingreppen i landskapet uteblir vilket är positivt.

Genom att ställningstaganden i kommunens naturvårdsplan lyfts in i översiktsplanen, har grönstrukturen en svagare förankring i nollalternativet än i planförslaget. Motsvarande gäller i viss mån för utpekade värdefulla kulturmiljöer och landskapsbilden. Sammantaget bedöms detta innebära att bevarandet av värdefulla natur- och kulturmiljöer uppmärksammas mindre i nollalternativet.

Skördetid.

Konsekvenser för norra Tjörn

På norra Tjörn finns miljövärden som har betydelse för hela Tjörn. Huvudsakliga miljövärden i området är Stigfjorden inklusive strandområden med höga värden för natur- och friluftsliv. Kulturmiljöer av riksintresse finns runt Säby och Pilane. Odlingslandskapet innehåller natur- och kulturvärden.

Nybyggnation i begränsad omfattning och mindre anläggningar för rörligt friluftsliv bedöms som möjliga utan att skada miljövärden. Utbyggnad av va-systemet medför minskad övergödning av havet vilket är positivt. Effekterna på den känsliga Stigfjorden bedöms dock bli små.

Konsekvenserna av det alternativa utvecklingsscenariot skiljer sig inte nämnvärt från planförslaget.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär en mindre restriktiv hållning till ny bebyggelse. Påverkan på landskapsbild och andra miljövärden bedöms därför bli större än i planförslag och alternativt scenario.

Konsekvenser för nordöstra Tjörn

Huvudsakliga miljövärden på nordöstra Tjörn är kopplade till Hakefjorden som utgör riksintresse för friluftsliv. Sundsby kile och andra marina miljöer har höga värden för marint liv och fåglar. På land finns utbredda odlingslandskap med natur- och kulturvärden.

Områdena påverkas främst i anslutning till utbyggnad av Myggenäs och Höviksnäs samt verksamhetsområden vid Vallhamn/Svanvik. De miljövärden som påverkas är inte stora sett ur ett Tjörnperspektiv.

I Myggenäs berör samtliga föreslagna utvecklingsområden för bostäder och verksamheter norr om väg 160 och öster om väg 169 strandskyddade områden. Verksamheterna här karakteriseras av att befintliga turistanläggningar vidareutvecklas med hotell, camping och hamnverksamhet. Mark avsätts också till bostäder och grönområden. Tillgängligheten till friluftsliv ökar ur ett regionalt perspektiv då turistanläggningar byggs ut. Allmänhetens tillgänglighet till stränderna kommer inom en del områden att minska samtidigt som den ökar i andra. För de boende i Myggenäs försvinner naturområden men det finns tillgång till andra strand- och naturområden. De negativa konsekvenserna för friluftslivet blir små och lokala. Konsekvenserna för friluftslivet blir positiva ur ett regionalt och nationellt perspektiv och stöder riksintresset.

De naturvärden som påverkas runt Myggenäs är inte höga sett ur ett Tjörnperspektiv. Konsekvenserna för naturmiljön blir små. Landskapsbil-

den i området påverkas av den ökade bebyggelsen. Områdets karaktär som tätort med vattenanknytning kommer att förstärkas.

Föreslagen utbyggnad i Höviksnäs domineras av bostäder som knyter samman de befintliga bostadsområdena. Endast begränsade delar av den föreslagna utbyggnaden berör områdets större miljövärden. Utbyggnad av småbåtshamn och förändringar i befintlig bebyggelse i gamla Höviksnäs påverkar kulturmiljön där. Utbyggnad av småbåtshamnen i Höviksnäs påverkar strandskyddat vattenområde men påverkan på friluftslivets intressen är marginell. Tätortens utbyggnad påverkar landskapsbilden i de öppna områdena österut och karaktären av ett småskaligt odlingslandskap får efterhand en bebyggelseprägel. Utbyggnaden tar jordbruksmark i anspråk vilket är negativt ur naturressurssynpunkt. Miljökonsekvenser blir sammantaget små.

Utbyggnad med bostäder i Höviksnäs kan få positiva konsekvenser för klimatet eftersom tillgången till arbetsmarknad som kan nås med kollektivtrafik är relativt god. Föreslagen bebyggelse ligger dock mer än 400 meter från huvudstråket, vilket är långt. De södra delarna är mer perifera och ännu svårare att nå från huvudstråket.

Utvecklingsområden för extern hamn och industriverksamhet vid Vallhamn och Svanvik innebär att redan störda områden utökas. Det ger totalt sett en mindre påverkan att samla ihop verksamheter på en plats än att sprida ut dem. Utbyggnaden innebär ett visst ianspråktagande av jordbruksmark vilket är negativt ur naturressurssynpunkt. Landskapsbilden och bevarandevärda odlingslandskap påverkas negativt. Upplevelsen av kulturvärden i anslutning till gravplatser påverkas troligen. Risker för utsläpp som kan skada vattenkvaliteten och för bullerpåverkan bör uppmärksammas i följande planering och utformning.

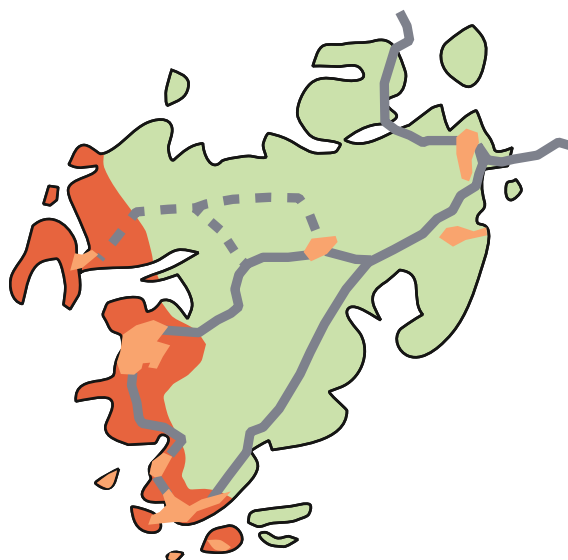
Alternativt utvecklingsscenario

Detta scenario innebär en större påverkan på miljövärden på nordöstra Tjörn än planförslaget till följd av en större utbyggnad med bostäder i området. Även påverkan från bostadsutbyggnad på strand- och naturområden blir större i detta scenario och tar naturområden runt Almö sund i anspråk.

De positiva konsekvenserna för klimatet är större i detta scenario eftersom förutsättningarna för pendling med kollektivtrafik är bättre, samtidigt som de negativa konsekvenserna för landskapsbilden blir större. De positiva effekterna för klimatet med en större utbyggnad kan delvis utebli om bebyggelsen i Höviksnäs tillåts växa för långt söderut.

Nollalternativet

Eftersom tätortsstudierna ligger till grund för utbyggnad enligt nollalternativet bedöms utbyggnad på nordöstra Tjörn bli ungefär samma som i planförslaget där tätortsstudierna inarbetats. Stöd saknas för utbyggnad med verksamhetsområden i Vallhamn och Svanvik vilket medför att påverkan på landskapsbilden lokalt blir mindre än i planförslaget.

Konsekvenser för västra Tjörn

Västra Tjörn har höga värden för natur, kultur och friluftsliv. Dessa är knutna till havs- och strandmiljöer, odlingslandskap och kustbebyggelse. De obebbyggda strandnära delarna av tätortsområdet och utanför liggande skärgård rymmer stora värden för naturvård och friluftsliv. Området omfattas av strandskydd och är av riksintresse för friluftsliv och i norr vid Toftenäs gäller naturreservat och Natura-2000. Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest värdefulla naturområden. För vidare förklaring av Natura 2000, läs vidare i del 2 under kapitel *Naturmiljö*. Tuveslätt har högsta klass i kommunens naturvårdsprogram och större delen är av riksintresse för naturvården.

Tätortsutveckling påverkar hela kuststräckan Rönnäng–Skärhamn medan de norra delarna bedöms bli opåverkade. Planförslaget innebär en risk för obalans mellan bostäder och verksamheter på västra Tjörn ökar vilket kan generera bilpendling, och påverka klimatet negativt.

I Skärhamn uppkommer påverkan på strandområdenas miljövärden genom föreslagna anläggningar för utveckling av besöksnäringen och friluftslivet. Friluftslivet påverkas då tillgängligheten ökar samtidigt som naturområden bebyggs. Detta är positivt regionalt och nationellt men innebär också att upplevelsevärden försvinner för de som bor i Skärhamn. Störst blir förändringarna för rekreationsområden vid Porsberget, Stockevik och Vилlekärr.

Risk för skador och oönskade effekter på områdets värden finns främst med avseende på grundbottnarnas reproduktionsförmåga. I Hamnefjorden föreslås en skyddande pir ge möjligheter för utveckling av hamnen. Beroende på utformning kan påverkan på vattenomsättningen i området uppkomma med konsekvenser för bland annat vattenkvalitet och reproduktionsförmåga. Anläggningar i vattenområden påverkar värdefulla områden ur natursynpunkt på Tjörn. Negativa konsekvenser på naturvärden bedöms bli måttliga.

Landskapsbilden förändras efterhand som öppna områden bebyggs genom fragmentisering av kustlandskapets visuella helhet och dess upplevelsevärden. Större påverkan på bebyggelsekaraktären uppkommer genom utbyggnaderna vid Stockevik och vid Vилlekärr öster om väg 721. Påverkan på landskapsbild blir mindre om områden söder om Skärhamn och runt Stockevik lämnas orörda.

Förändring och förnyelse av bebyggelse och funktioner i den gamla bebyggelsen i centrum berör den kulturhistoriskt värdefulla miljön där. Avsikten är att säkerställa dessa värden genom förnyelse av detaljplaner för området i samverkan med berörda fastighetsägare. Risken är annars att punktvisa förändringar efterhand fragmentiserar och skadar helhetsvärdena i bebyggelsen.

Föreslagen bebyggelse ligger samlad längs parallella stråk i södra Skärhamn där endast ett kan fungera som huvudstråk. En del av den planerade bebyggelsen får därmed relativt långa promenadavstånd till kollektivtrafik. Huvuddelen av bostadsområdena har dock närhet till kollektivtrafik vilket är positivt ur klimatsynpunkt.

Strandskyddade områden berörs av utvecklingsområden för bostäder i sydöstra delarna av Rönnäng samt vid Bockholmen, där bostäder och småbåtshamn föreslås utvecklas. En småbåtshamn kan ge oönskade effekter på allmänhetens tillgänglighet till stränderna. Anläggningen innebär en ökad tillgänglighet till båtliv.

Omvandling av de stora magasinerna för att möjliggöra service, centrumverksamheter och boende samt utveckling av serviceverksamhet på Inre Skapholmen påverkar Klädesholmens kulturmiljö. Risk finns för skador i den sammanhållna bebyggelsens kulturvärden.

Föreslagen bostadsutbyggnad vid Tuveslätt påverkar ett område med stora naturvärden och berör fornlämningsområdet där. Det finns risk för skador framförallt på växtlivet i området, men också på historiska lämningar.

Alternativt utvecklingsscenario

Detta scenario innebär att påverkan på landskapsbild och friluftsliv blir mindre än i planförslaget.

Nollalternativ

Eftersom tätortsstudierna ligger till grund för utbyggnad enligt nollalternativet bedöms utbyggnad på västra Tjörn bli ungefär samma som i planförslaget där tätortsstudierna inarbetats.

Konsekvenser för sydöstra Tjörn

Större delen av sydöstra Tjörn berörs inte av några starka bevarandebestämmelser. Strandområdena omfattas av strandskydd och är också av riksintresse för friluftslivet. I söder finns naturvärden av högsta

klass enligt naturvårdsprogrammet. I området finns även några fritidshusområden samt spridd bebyggelse.

Beroende på var eventuella anläggningar och bebyggelse kommer att lokaliseras kan skador i miljön uppkomma.

Alternativ förbindelse till fastlandet konsekvensbeskrivs under *Alternativ förbindelse till fastlandet*.

Alternativt utvecklingsscenario

Påverkan på miljövärden blir betydligt mindre i detta scenario där en alternativ förbindelse till fastlandet inte ingår.

Nollalternativ

Påverkan på miljövärden blir likvärdiga med alternativt utvecklingsscenario där en alternativ förbindelse till fastlandet inte ingår.

Mellersta Tjörn

Delar av området har värden avseende friluftsliv och naturmiljö. Här finns en befintlig vattentäkt som behålls.

En utbyggd vindkraft i områdena kan framförallt komma att påverka landskapsbilden, vilket kan ha betydelse för friluftslivet. Område för större vindkraftanläggningar föreslås vid Tyfta. Därutöver kan mindre verk prövas i kommunens centrala delar. Ett genomförande av vindbruksplanen bedöms inte medföra någon ökning av antalet bullerstörda i kommunen eftersom en buffertzon föreslås kring aktuella områden.

En utbyggnad av vindkraft i områdena kommer att påverka landskapsbilden. Graden av påverkan är beroende på verkens storlek, antal och placering samt tillfartsvägarnas dragning inom respektive område. Miljökonsekvenser utreds närmare i varje vindkraftsprojekt. Utbyggnad av vindkraft är positivt ur klimatsynpunkt.

Konsekvenserna av det alternativa utvecklingsscenarioet skiljer sig inte från planförslaget.

Nollalternativ

Nollalternativet bedöms innebära att vindkraft kommer att byggas ut på flera platser vilket medför en större påverkan på landskapsbilden. Samtidigt blir de positiva effekterna på klimatet större i nollalternativet.

Fritidshusbebyggelse

Fritidsbebyggelsen ligger i huvudsak vid eller nära vattenområden med stora naturvärden, bland annat Natura 2000-områden vid Stigfjorden och Bredviks kile.

Översiktsplanen innebär att gällande detaljplaner för fritidsbebyggelse ska kunna ändras så att husen kan få en rimlig ytstandard för permanentboende. Kravet för detta är godtagbara va-lösningar. På längre sikt kan detta medföra att belastningen på vattenmiljöerna minskar och vattenkvaliteten och förutsättningarna för marint växt- och djurliv förbättras.

Omvandling av fritidsbebyggelse till permanentboende medför ökat bilåkande om de som bosätter sig pendlar till arbete. Detta gäller även pendlare i närheten av huvudstråket eftersom det är svårt att kombinera snabb kollektivtrafik med många och tätt liggande hållplatser. Denna utveckling medför negativa konsekvenser för klimatpåverkan.

Omvandling av fritidshus till permanentboende sker i större omfattning i scenario västra Tjörn vilket medför att detta scenario ger en större negativ klimatpåverkan än scenario nordöstra Tjörn.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär en mindre restriktiv hållning till ny bebyggelse och omvandling av fritidshus till permanentboende sker i större omfattning än i planförslaget. Påverkan på landskapsbild och andra miljövärden bedöms därför bli större än i planförslag och alternativt scenario.

Stugor till uthyrning, foto: Radar Arkitektur & Planering.

Konsekvenser av en alternativ förbindelse till fastlandet

Biltrafiken på den befintliga broförbindelsen till fastlandet ligger nära gränsen för kapaciteten i rusningstid. Sommartid, särskilt på helger, uppstår köbildning på bron till och från Stenungsund. Tillväxt enligt planförslaget kan därför medföra behov av en alternativ förbindelse om inte det ökade resbehovet kan täckas med förbättrad kollektivtrafik.

Scenario västra Tjörn

Alternativ förbindelse i detta scenario är tunnel eller färja från sydöstra Tjörn mot Kungälv kommun. Avståndet Skärhamn–Göteborg är cirka 6 mil via Stenungsund och E6:an. En fast förbindelse via Instön–Kungälv–E6:an blir ungefär en mil kortare. Vägstandarden på fastlandet bedöms vara låg och måste höjas om en alternativ förbindelse ska bli meningsfull. Någon utredning som redovisar projektet i sin helhet med konsekvenser för trafik, ekonomi och miljö har inte tagits fram. En

utbyggnad av vägnätet på fastlandssidan medför sannolikt negativa konsekvenser för natur- och kulturmiljö samt andra miljövärden.

Alternativt utvecklingsscenario

I detta scenario innebär alternativ förbindelse en bro vid Svanesund på Orust till fastlandet som avlastar Tjörnbroarna från trafiken till Orust. Förbättring av vägnätet på Orust och fastlandet kan även här bli aktuellt och bedöms medföra miljöpåverkan. Inte heller denna förbindelse har utretts. Totalt sett påverkas en kortare sträcka men en lämplig trafikplats för anslutning till E6 saknas i nuläget. En förbindelse vid Svanesund bedöms, liksom planförslaget, medföra negativa miljökonsekvenser. Dessa kan dock förväntas bli mindre eftersom en kortare sträcka påverkas.

Nollalternativet

I nollalternativet kommer ingen alternativ förbindelse till fastlandet att ordnas. Detta medför att den påverkan på natur- och kulturvärden detta skulle innebära uteblir.

*Pilane gravfält överst t v. / Billströmska Folkhögskolan överst t h. /
Akwarellmålning nederst t v. / Solklinten nederst t h.*

MILJÖMÅL

Miljömålen har tagits fram av riksdagen som en vägledning vid tillämpning av miljöbalken. Tjörn har också tagit fram lokala miljömål som bygger på de nationella. Måluppfyllelsen för dessa bedöms tillsammans med de nationella målen.

Vilka miljömål är relevanta?

Några miljömål påverkas av översiktsplanens förslag till markanvändning och andra strategier. För dessa miljömål beskrivs hur de beaktats i planen. Andra miljömål påverkas i liten eller obetydlig grad av översiktsplanen. Nedan motiveras vilka miljömål som är relevanta och därför behandlas.

Begränsad klimatpåverkan – ja

Planen föreslår en byggd struktur som påverkar transportsystemets utsläpp av växthusgaser.

Hav i balans och levande kust och skärgård – ja

Utsläpp till havet påverkas av va-system. Bebyggelse och anläggningar påverkar rekreationsvärdet.

Ett rikt odlingslandskap – ja

Natur- och kulturvärden påverkas av markanvändning vilket styrs genom översiktsplanen.

God bebyggd miljö – ja

Planen föreslår en byggd struktur som utgör förutsättning för miljövänliga transporter samt bevarande av natur- och kulturvärden.

Ett rikt växt- och djurliv – ja

Naturvärden påverkas av markanvändning vilket styrs genom översiktsplanen.

Grundvatten av god kvalitet – ja

Planen styr markanvändning i anslutning till grundvattenresurser.

Myllrande våtmarker – ja

Naturvärden påverkas av markanvändning vilket styrs genom översiktsplanen.

Levande skogar – ja

Natur- och kulturvärden påverkas av markanvändning vilket styrs genom översiktsplanen.

Ingen övergödning – ja

Utsläpp till vattenområden påverkas av va-system.

Levande sjöar och vattendrag – ja

Utsläpp från verksamheter som styrs av planen påverkar natur- och kulturvärden i anslutning till vattendrag.

Giftfri miljö – nej

Planen påverkar inte användning av gifter i produkter, varor och byggnader.

Säker strålmiljö – nej

Planen påverkar bebyggelse i anslutning till riskområden för radon men detta kan hanteras genom rätt utförda byggnadskonstruktioner.

Skyddande ozonskikt – ja

Planen föreslår en byggd struktur som påverkar transportsystemets utsläpp av växthusgaser.

Storslagen fjällmiljö – nej

Fjällmiljö saknas.

Frisk luft – ja

Planen föreslår en byggd struktur som påverkar transportsystemets utsläpp av luftföroreningar.

Begränsad klimatpåverkan

Miljömålet ”Begränsad klimatpåverkan” hänger samman med den totala energianvändningen och framförallt användandet av fossila energikällor.

Planens satsning på tillväxt och delaktighet i den regionala utvecklingen innebär ökad arbetspendling. Detta medför med stor sannolikhet en negativ klimatpåverkan. Satsningar på förbättrad koppling till den regionala kollektivtrafiken i kombination med bebyggelsekoncentration till tätorter längs ett huvudstråk med god kollektivtrafik bidrar till att hålla biltrafik och klimatpåverkan nere.

Ett tätt och koncentrerat byggande i tätorter längs transportleder främjar utbyggnaden av kollektivtrafik och andra effektiva och miljöanpassade transportsystem. Planen visar också genom utvecklingsområden för extern verksamhet på möjligheter att skapa fler arbetsplatser för en större självförsörjningsgrad, med ett mer differentierat näringsliv, för att pendlingen ska kunna minskas. Föreslagna gång- och cykelvägar skapar förutsättningar för ökad gång- och cykeltrafik och därigenom minskade koldioxidutsläpp från biltrafik.

Planen motverkar målet genom befolkningstillväxt och ökad pendling samtidigt som planerad ny bebyggelse i stort främjar kollektivtrafik och klimatvänliga transporter. Det är svårt att bedöma om planen som helhet bidrar till måluppfyllelse.

Relevanta lokala miljömål är:

Att skapa förutsättningar så att Tjörns kommun blir så energieffektiv som möjligt.

För detta mål är det svårt att bedöma om planen bidrar till måluppfyllelse i enlighet med det nationella målet.

Skapa förutsättningar för etablering av alternativa energikällor.

Planen bidrar till måluppfyllelse genom att avsätta område för vindkraft.

Hav i balans och levande kust och skärgård

Miljömålet innebär bland annat att Västerhavet ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden ska bevaras. Kusten och skärgården ska ha en hög grad av upplevelsevärden och natur- och kulturvärden. Närings- och rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Belastning av näringsämnen och föroreningar samt fysisk påverkan ska inte försämra förutsättningarna för biologisk mångfald och produktion i havet.

Pågående utbyggnad av ett sammanhängande va-system utmed västra Tjörn från Rönnäng i söder till Björholmen i norr möjliggör kommunal va-försörjning av bebyggelsen i de västra delarna av kommunen. Detta innebär minskad närsaltbelastning och därmed förbättrade förutsättningar för biologisk produktion och mångfald i berörda havsområden bland annat i Natura 2000-områden vid Breviks kile, Härön och yttre delarna av Stigfjorden.

Strategin för omvandling av fritidhusområden med krav på ordnade va-lösningar kan också innebära en, åtminstone på lång sikt, minskad närsaltbelastning av havsområdet, något som är särskilt angeläget i Stigfjorden.

Föreslagen koncentration av bebyggelseutveckling i tätorterna skapar förutsättningar för en god hushållning med kustens fysiska resurser samtidigt som utveckling av levande kustsamhällen och tillgång till områdets rekreativvärden förbättras.

Planen föreslår utbyggnad av ett flertal småbåtshamnar och områden för olika anläggningar i anslutning till samhällena som del i en regional

Tjörnehuvud överst t v. / Mjölkeviks kile nederst t v. / Toftenäs t h.

utveckling av besöksnäringen. Detta innebär att fragmentisering av kustlandskapet begränsas och motiveras av att de tillgodoser det rörliga friluftslivets behov.

En sammanfattande bedömning är att planen medverkar till att miljömålet uppnås. I fortsatta detaljplanering och utformning av bebyggelse och anläggningar krävs dock särskilt varsam anpassning där stora natur- och kulturvärden berörs.

Relevant lokalt miljömål är:

Att få god status på havet runt Tjörn och långsiktigt öka produktionsförmågan i vårt vatten.

Planens rekommendationer om krav på rening av avloppsvatten medverkar till att detta mål uppfylls.

Ett rikt odlingslandskap

Detta miljömål innebär att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Utanför tätortsområdena där merparten av odlingslandskapet och jordbruksmarken finns är översiktsplanen överlag restriktiv till ny bebyggelse. Rekommendationer finns om särskild hänsyn inom värdefulla miljöer i odlingslandskapet och värdefulla kulturmiljöer i övrigt.

Visst ianspråkstagande av värdefullt odlingslandskap kan bli aktuellt i den fortsatta planeringen för utveckling av verksamheter vid Svanvik.

Översiktsplanen bedöms i huvudsak medverka till att detta miljömål uppnås eftersom den anger att natur- och kulturvärden ska sparas. Samtidigt motverkas målet något genom att jordbruksmark tas i anspråk för utbyggnad.

Relevant lokalt miljömål är:

Att bevara de odlingslandskap och ängsmarker som finns kvar inom Tjörns kommun.

Översiktsplanen bedöms i huvudsak medverka till att detta miljömål uppnås i enlighet med bedömningen mot det nationella målet.

Vallmo, Härön t v. / Ensilage, en del i odlingslandskapet överst t h. / Traktorer vid Gamla Myggenäs nederst t h.

God bebyggd miljö

Miljömålet innefattar bland annat delmål om planering för en samhällsstruktur som främjar miljöanpassade och resurssnåla transporter, en planering för kulturhistoriska och estetiska värden samt ett skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Det omfattar också effektivare energianvändning i bostäder och nyttjande av förnyelsebar energi, strategier för hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden ska bevaras samt minskat trafikbuller. Miljömålet innebär även att hälsorisker inomhus i form av radon, fukt och mögel ska minimeras.

Den övergripande bebyggelsestrukturen som föreslås i översiktsplanen utgår från att ett hållbart transportsystem ska uppnås, med särskilt fokus på kollektivtrafik. Utbyggnader av gång- och cykelvägnätet föreslås också.

I planen föreslås också ett byggande som ansluter till landskapet och befintlig bebyggelsestruktur. Kommunens kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer är identifierade i planen och hänsyn ska tas till dessa i planläggning och bygglovsprövning.

Planen föreslår utveckling av anläggningar för att förbättra inte minst den regionala tillgäng-

ligheten till rekreation och friluftsliv i kustzonen men redovisar också områden för närrekreation i anslutning till tätortsbebyggelsen.

Planens förslag till områden där vindkraft kan utvecklas ger förutsättningar att nyttja förnyelsebar vindenergi.

Sammanfattningsvis görs bedömningen att den befintliga bebyggelsemiljön i kommunen är mycket god, och att den i översiktsplanen föreslagna utbyggnaden medverkar till att uppnå miljömålet ”God bebyggd miljö”.

Relevant lokalt miljömål är:

Att minska användning av jungfrulig mark för bostäder

Planen motverkar inte målet eftersom de föreslagna utbyggnadsområdena i huvudsak ligger i anslutning till de befintliga tätorterna.

Ett rikt växt- och djurliv

Miljömålet handlar om att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt och att arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas.

Översiktsplanen avgränsar områden med stora naturvärden där ny bebyggelse inte tillåts. Utanför

Myggenäs överst t v. / Dyrön nederst t v. / Ett spröjsat fönster t h.

tätortsområdena anger planen att ny bebyggelse endast ska ske i form av kompletteringsbyggnader, generationsväxling och begränsad nybyggnation. Anläggningar för friluftslivets behov kan få tillkomma om det kan ske utan att skada områdenas värden för naturvård.

Inom tätortsområdena föreslås i vissa fall utbyggnader inom områden med stora naturvärden samtidigt som krav på hänsyn och anpassning till naturvärden ställs vid detaljplanering och utformning av anläggningar.

Planen bedöms därför i huvudsak medverka till att miljömålet uppnås.

Relevant lokalt miljömål är:

Att inte bygga eller anlägga vägar där det finns nyckelbiotoper eller rödlistade arter.

Planen medverkar till måluppfyllelse genom att utnyttja det befintliga vägnätet som grundstruktur och ange att naturvärden ska bevaras.

Grundvatten av god kvalitet - Myllrande våtmarker - Levande skogar

Miljömålet syftar till att säkerställa miljökvaliteter och undvika intrång och påverkan i områden med särskilda värden och resurser. Planen innehåller re-

kommendationer för att i dessa avseenden undvika skador i planering och prövning av bebyggelse. Planen bedöms därför medverka till, eller åtminstone inte motverka, uppfyllelse av dessa mål.

Relevanta lokala miljömål är:

Att behålla god kvalitet där vi har god kvalitet på Tjörn och förbättra kvaliteten där det är möjligt och nödvändigt.

Planens rekommendationer om krav på rening av avloppsvatten medverkar till att detta mål uppfylls.

Att bevara sammanhängande skogsområden samt speciella nyckelbiotoper.

Planen bedöms därför medverka till, eller åtminstone inte motverka, uppfyllelse av dessa mål i enlighet med bedömningen mot det nationella målet.

Ingen övergödning - Levande sjöar och vattendrag

Miljömålen är i detta sammanhang främst kopplat till utsläpp av näringsämnen från bebyggelse och verksamheter. Planens rekommendationer om krav på rening av avloppsvatten medverkar till att dessa mål uppfylls.

Blommor t v. / Härön överst t h. / Myggenäs nederst t h.

Relevanta lokala miljömål är:

*Att allt vatten runt Tjörn ska uppnå god status.
Att förbättra livsmiljön i vattendrag sjöar och mossar på Tjörn genom att minimera utsläpp av kemikalier och skadliga bakterier.*

Planen medverkar till målpuppfyllelse enligt samma bedömning som för de nationella målen.

Skyddande ozonskikt - Frisk luft - Bara naturlig försurning

Målen bedöms i detta sammanhang relaterade till i stort sett samma påverkansfaktorer som målet *Begränsad miljöpåverkan* som analyseras under separat rubrik ovan. Översiktsplanen bedöms medverka till dessa mål.

MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer finns framtagna för utomhusluft, vatten, inklusive fisk- och musselvatten, samt omgivningsbuller. Normerna anger föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor och natur kan utsättas för utan olägenheter av betydelse. Dessa normer får inte överskridas.

Miljökvalitetsnormen för utomhusluft avser halter av kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar, vissa tungmetaller och ozon. De är framförallt relaterade till biltrafik och uppvärmning av bostäder och lokaler.

För att de trafikrelaterade normerna bland annat kvävedioxid ska överskridas krävs trafikbelastning jämförbara med större städers trafikleder, stor andel tunga fordon samt närhet till sådan trafikled/väg. Med hänsyn till den låga trafikbelastningen på kommunens vägnät, den glesa bebyggelsen och den goda luftväxlingen bedöms inte miljökvalitetsnormerna för luft riskera att överskridas i kommunen.

Utsläpp av svaveldioxid härrör från lokal eldning och utsläpp från eldstäder. Genomförda och föreslagna satsningar på fjärr- och närvärmsystem, energieffektivisering av fastigheter samt satsning på vindkraft och solenergi medverkar till en sänkning av dessa utsläpp. Inte heller i dessa avseenden bedöms någon risk föreligga att miljökvalitetsnormen överskrids.

Miljökvalitetsnormer för vatten och fisk- och musselvatten berör framförallt omgivande havsvattenområden och är främst relaterade till båtlivet

och fartygstrafiken samt enskilda avlopp. Utbyggnad av småbåtshamnar kan i viss mån bidra till ökade lokala föroreningar men begränsande åtgärder och krav införs efterhand. Förbättrade va-lösningar och anslutning av ytterligare bebyggelse till kommunens va-system minskar efterhand föroreningarna från de enskilda avloppen. Sammantaget bedöms planens förslag medföra en minskning av förorenande utsläpp så att miljökvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten inte överskrids på grund av planens genomförande.

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller avser skydda från skadliga effekter på människors hälsa på grund av störande omgivningsbuller vid bland annat vägar och industriell verksamhet. Översiktsplanen bedöms medverka till att miljökvalitetsnormerna tillgodoses.

*Småbåtshamn i Rönnäng övre bilden.
Wallhamn nedre bilden.*

SAMLAD BEDÖMNING

HÅLLBARHET

De övergripande strategierna i översiktsplanen baseras på ett hållbarhetsperspektiv och redovisar områden där bebyggelse kan utvecklas och där särskilda hänsyn måste tas. Ur hållbarhetsperspektiv är det särskilt betydelsefullt att översiktsplanen strävar efter att integrera bebyggelseplaneringen och trafikplaneringen. Den föreslagna strukturbilden har stor potential att leda till ett mer hållbart resande i kommunen.

För att uppnå de positiva effekter som eftersträvas, både socialt och miljömässigt, krävs dock en förändring av Tjörnbornas resvanor. Planens strategier för kollektivtrafiken kommer förhoppningsvis på sikt att kunna bidra till detta. För framförallt de boende på västra Tjörn kommer dock tidsfaktorn fortfarande vara en begränsning. Risken finns därför att den förväntade befolkningsökningen medför ökat bilåkande. Betydande miljöpåverkan avseende klimat kan då uppkomma till följd av den planerade utbyggnaden.

Översiktsplanen innebär en stor befolknings-tillväxt i förhållande till tidigare år på Tjörn. Även sett ur ett regionalt perspektiv är den procentuella tillväxten hög. I GR:s strukturbild ligger Tjörns kommun utanför det så kallade huvudstråket där regionens huvudsakliga utbyggnad ska ske. I detta perspektiv kan Tjörns högt satta tillväxtambition delvis ifrågasättas.

En befolkningsökning är i mångt och mycket positivt för Tjörn ur ett långsiktigt hållbart perspektiv. Ökad åretruntbefolkning innebär större underlag för service och kollektivtrafik.

Befolkningsökningen förväntas ske på en relativt kort tid vilket riskerar att påverka bilden av Tjörn. Det kan också leda till en ökad belastning på Tjörns stora natur-, kultur- och friluftsvärden.

Det är viktigt att kommunen fortsätter arbetet med medborgardialoger genom cultural planning-metoden för att bevaka framförallt de sociala konsekvenserna av befolkningsökningen.

Utbyggnaden av nya bostäder och verksamheter kommer att innebära vissa konflikter med natur- och kulturvärden. Detta gäller till exempel inom områden där strandskydd och/eller stora naturvärden påverkas samt vid anläggning av

skydd mot havet. Bedömningen är dock att intressekonflikterna är av begränsad karaktär och kan hanteras på ett hållbart sätt i den fortsatta planeringen. Risk för betydande påverkan på främst landskapsbild och stora naturvärden skulle kunna uppkomma i samband med en ny förbindelse.

Global klimatförändring med havsnivåhöjning som följd kommer att påverka kulturmiljövärden i de gamla samhällskärnorna.

De scenarier som redovisas i denna konsekvensbeskrivning, visar att det finns en viss osäkerhet kring hur genomförandet av översiktsplanen kommer att se ut. Konjunkturen och efterfrågan påverkar exempelvis hur utbyggnaden av bostäder kommer att ske, och i vilken takt. Även vad gäller den förbättrade kollektivtrafiken finns osäkerheter eftersom kommunen inte har full rådighet över detta.

Ett mål i översiktsplanen är att uppnå ett varierat bostadsutbud. Detta är positivt framförallt för den sociala hållbarheten och bidrar till ett robust samhälle. Eftersom det är många faktorer som påverkar denna utveckling, är det viktigt att det bostadsförsörjningsprogram som kommer att tas fram, innehåller tydliga riktlinjer för att leva upp till denna inriktning.

Planen bidrar till att flera miljömål uppfylls utan att andra miljömål i betydande omfattning motverkas och medverkar därför till en långsiktigt hållbar utveckling.

Vid havet.

ÅTGÄRDER OCH UPPFÖLJNING

Miljökonsekvenser

I miljökonsekvensbeskrivningen ska de åtgärder redovisas som kommunen avser att genomföra för att undvika eller minimera risken för att betydande miljöpåverkan uppstår.

Minskad påverkan från tätortsutveckling och verksamheter

Risker för påverkan och konsekvenser behöver följas upp genom att miljökonsekvensbeskrivningar upprättas i samband med detaljplanering för bebyggelse och anläggningar i aktuella områden med stora natur- och kulturmiljövärden eller i vattenområden.

I samband med detaljplanering inom strand-skyddat område är det också viktigt att kommunen väl beskriver de särskilda skäl som motiverar aktuell exploatering.

En åtgärd för att förbättra möjligheter till uppföljning av Naturvårdsprogrammet, är till exempel att skapa en GIS-baserad naturdatabas (dvs en digital karta) för kommunens handläggare och att upprätta regler för naturhänsyn vid planering.

Det är viktigt att kulturminnesvårdsprogrammet från 1988 revideras.

En fördjupad inventering/utredning av kommunens småbåtshamnar kommer att genomföras.

Minskad påverkan på havsmiljön

Vattenmyndigheten har tagit fram ett övergripande åtgärdsprogram för att minska påverkan på vattenmiljöerna så att fastlagda miljökvalitetsnormer för vatten kan uppfyllas. Generellt ska de områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god kemisk eller ekologisk status prioriteras i åtgärdsarbetet.

Enligt åtgärdsprogrammet ska kommunen i samverkan med länsstyrelsen och andra myndigheter bland annat utveckla sin prövning och planläggning så att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås och inte överträds. Man ska även utöva tillsyn över verksamheter och förorenings-skadade områden som kan ha negativ inverkan på vattenmiljön. Krav på hög skyddsnivå ska också ställas på enskilda avlopp som bidrar till att en vattenförekomst inte uppnår eller riskerar att inte uppnå god kemisk eller ekologisk status.

Tjörns traditionella bebyggelse är en del av det som skapar Tjörns särart. Bild: Johanna Lundqvist

Förutom kommunens löpande kontroll och tillsyn är flera åtgärds- och samarbetsprojekt riktade mot Stigfjorden som har särskilt utpekade problem med övergödning.

Minskad påverkan på klimatet och åtgärder för klimatanpassning

Flera åtgärder för att minska miljöpåverkan föreslås i olika kommunala program. Av intresse i detta sammanhang är främst genomförandet av åtgärder som anges i K2020-Lokalt, Åtgärdsprogram för klimatplanen samt Räddningstjänstens åtgärdsförslag angående översvänningsrisker på Tjörn.

För varje ny detaljplan bör det utredas att kollektivtrafiken fungerar smidigt för vardagspendlingen.

Sociala aspekter

Att beskriva sociala konsekvenser handlar om att förutsäga hur människor kommer att reagera och bete sig i en viss situation. Det finns sällan några självklara lösningar som innebär att de sociala kvaliteterna kan stärkas. Lika viktigt som att integrera de sociala aspekterna i planeringsprocessen är det därför att kontinuerligt följa upp och utvärdera.

Även återkoppling till de berörda har stor betydelse för att öka trovärdigheten. Mätbara indikatorer på social kvalitet som relaterar till ett tidigare uppställt mål bör eftersträvas. Indikatorerna ska även vara accepterade av dem som har till uppgift att uppfylla målen. Målen, eller bedömningsgrunderna, kan med fördel hämtas från tidigare formulerade kommunala mål.

